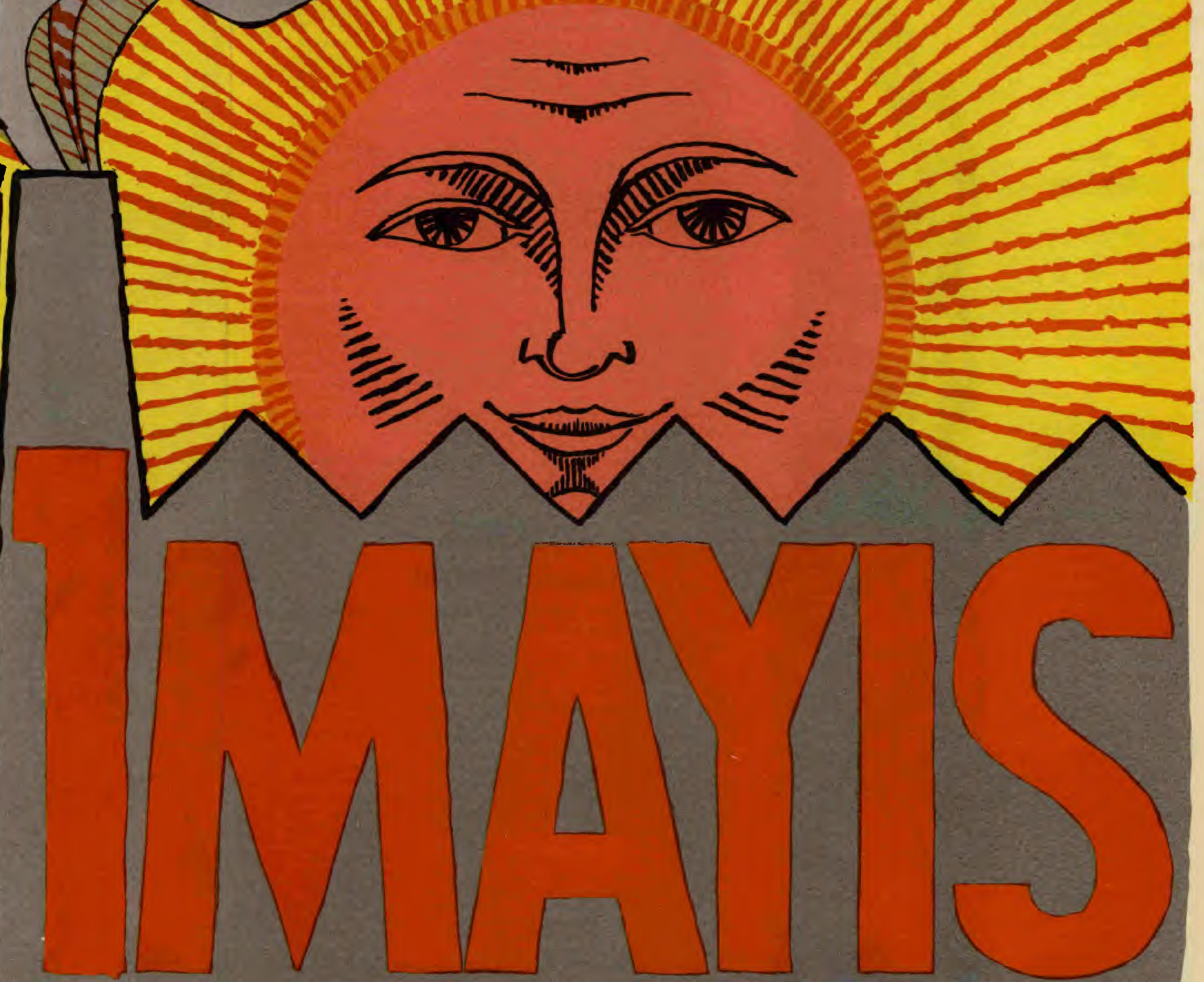
İŞÇİNİN SESİ

şçinin Sesi yazışma adresi:

.O. Box 513, London N16 5QB England

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 513 London, N16 5QB ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

KIRKIN YARISI
BAŞINDA ÇIKMIŞ YAZILAR

İŞÇİNİN SESİ YAYINLARI
47

KIRKIN YARISI
R. Yürükoğlu

Bu kitap, Yürükoğlu yoldaşımızın 40. yaşgünü nedeniyle TKP — *İşçinin Sesi* Merkez Basın Yayın Bürosu çalışanlarınca hazırlanmıştır. Devrimci savaşım içinde geçmiş 20 yıl boyunca yoldaşımızın yazmış olduğu yazılardan, şiirlerden, kitapların bölümlerinden, kitap önsözlerinden, yapmış olduğu konuşmalardan, kendisiyle yapılmış röportajlardan seçmeler içermektedir. Komünist hareketin, TKP adına yaraşır bir bu yeni düzeye ulaşmasına öncülük eden Yürükoğlu, ya da Bilen yoldaşın verdiği parti adıyla Veli Dursun yoldaşımızın, hem 40. yaşgününü, hem de TKP'ye girişinin 15. yıldönümünü, tüm yoldaşlarımız adına saygıyla, sevgiyle ve coşkuyla kutluyoruz.

İsteme adresi:
P.O. Box 513,
London N16 5QB
England

AÇIKLAMA

Türkiye Komünist Partisi — *İşçinin Sesi*'nin III. Konferansı toplandı.

III. Konferans'a, alınacak kararların uygulanması açısından katılımında zorunluluk görülen bölge örgütleri ve MK'ya bağlı bölge düzeyindeki komiteler katıldı. Konferansa katılım, 5(1). Kongre'ye olan katılımdan %12 daha fazla oldu.

5(1). Kongre "Türkiye'nin ihtiyacı partidir!" belgisi altında toplanmıştı. Kongreyi izleyen bir yıl içinde ülkedeki gerici rejimin çözülüşü hızlandı. Ülkenin siyasal barometresi yükseldi. İşçi sınıfının eylemliliği arttı, partisine olan gereksinimi daha da belirginleşti. Bu gelişmeler kongrenin partimizin önüne koyduğu örgütlenme hedeflerini acilleştirdi. Örgütlenmemizi köstekleyen eksiklik ve aksaklıklar giderilmeli, ideolojik etkinliğimizle örgütsel gücümüz arasındaki açıklığı kapatma yolunda daha enerjik adımlar atılmalıydı.

III. Konferans'ın ön hazırlığı, parti üyelerinin önemli bir bölümünün katıldığı, yaklaşık üç ay süren yoğun bir çalışmayla gerçekleşti. Konferans, tek bir gündem maddesiyle toplandı: Partinin ortak bakışı olacak olan, yeni dönemin örgütsel stratejisini belirlemek.

III. Konferans görevini başarıyla yerine getirdi, tüm partililerin düşünce payını taşıyan yeni örgütsel stratejimizi belirledi.

Partimiz, tüm sol harekete göre gericilik dönemini en az sarsıntıyla atlatmış, bu karanlık dönem boyunca çalışmalarını aralıksız sürdürmüş, hatta örgütlenmede yol almıştır. Ancak gericilik döneminin olumsuz etkilerinden tam sıyrılabilmiş değildir. Bu nedenle faşizmin çözülüşünü, yeni ve daha enerjik bir örgütsel çalışmaya girme gereğini gördüğü halde, gericilik döneminin tortuları bu gereği gerektiğince uygulamasına köstek olmuştur. Bakış açısında dağınıklık, örgütsel kararların yaşama geçişinde hantallık gözlenmiştir. III. Konferans'la baştan aşağı tüm parti silkinmiş, ciddi bir özeleştiriyle eksiklerini bilince çıkarmış, gözünü tek bir noktada toplamış ve hantallığı atmak üzere harekete geçmiştir.

Şimdi, alınan kararları yaşama geçireceğiz, TKP — *İşçinin Sesi*'ni işçinin partisi yapacağız.

Türkiye Komünist Partisi — *İşçinin Sesi* Merkez Komitesi

BİLDİRİ

Yaşasın 1 Mayıs!

Bu yıl 1 Mayıs'ın 100. yıldönümüdür. Güzel bir raslantıyla, bu yıl aynı zamanda Türkiye'de ilk açık yığınsal 1 Mayıs gösterisinin de 10. yıldönümüdür.

Geçen 100 yıl içinde, dünya işçilerinin devrimci birlik, dayanışma ve savaşımı sürekli yaygınlaşmış ve yükselmiştir. Sömürü zincirinin kırıldığı sosyalist dünyada işçi sınıfının kızıl bayrağı 60 yıldır hep yükseklerde dalgalanmıştır. Kapitalist dünyada ise kızıl bayrak, sınıf savaşımının keskin olduğu ülkeler işçileri arasında elden ele geçmiş, enternasyonal birlik ve dayanışma bu ülkeler işçilerinin devrimci savaşımı çevresinde gerçekleşmiştir.

Bu yıl dünya işçi sınıfının enternasyonal birlik ve dayanışması, her geçen gün zafere daha çok yaklaşan Güney Afrika devriminin ardındadır. Güney Afrika gibi, gericiliğin en önemli kalelerinden birinde, kara derili sınıf kardeşlerimiz yiğitçe savaşıyorlar, ırkçı rejime onulmaz darbeler vuruyorlar. Bu 1 Mayıs'ta onları coşkuyla selamlıyoruz.

Bundan 10 yıl önce, 1976'da ve ardından 1977'de, Türkiye kapitalist dünyada en yüksek sınıf savaşlarına sahne oluyordu. İşçi sınıfının gücü karşısında burjuvazinin 1 Mayıs yasağı dayanamadı. Yasak hiçe sayıldı ve yüzbinler 1 Mayıs alanına yığıldı. *Komünist Manifesto*'nun, dünya işçilerinin gerçeğinden süzülüp çıkarılmış olan temel belgisi, "Bütün ülkelerin işçileri birleşiniz", 1976'da, 1977'de Türkiye'de 1 Mayıs alanında, kavgadaydı.

Türkiye'deki bu yüksek, şanlı sınıf savaşımı oportünizm ve sosyal demokrasi yüzünden yenilgiye gitti. Bu süreç içinde karşı devrim saldırıya geçti ve Türkiye sendikal hareketinin en değerli liderlerinden Kemal Türkler'i yitirdik. 1 Mayıs 1976'nın 10. yıldönümünde, Kemal Türkler'i saygıyla anıyoruz.

İşçinin gücü karşısında nasıl 1 Mayıs yasağı dayanamadıysa, işçinin öfkesi karşısında da 12 Eylül faşizmi dayanamadı ve çözülüp gitti. Türkiye'de sınıf savaşımı yine yükseliyor. Hem bu kez devrimci dalga çok daha derinden geliyor.

İşçi sınıfımız 1980 öncesi sınıf savaşımından, 1 Mayıslardan çok önemli deneyler edinmiştir. Bu deneylere 1980 sonrasının deneyleri de eklenmiştir. Bugün işçi sınıfımızın bilinç ve deneyim düzeyi 10 yıl öncesinden çok daha ileridedir. Sorun, karşı-devrimin sınıf örgütlenmesinde açtığı yaraları sarmak, yarattığı kopuklukları aşmaktır. Bu da başarılacaktır, başarılmaktadır.

Bu kez 1 Mayıs alanlarına akın etmekle kalmayıp, alanları zaptedeceğiz! Yakındır!

Türkiye Komünist Partisi — *İşçinin Sesi*
III. Konferansı

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbin!

İŞÇİNİN SESİ

Tek silah parti!
Tek yol devrim!
Yıl:12, Sayı304, 21 Nisan 1986

İşçi sınıfı, emekçi halk hareketlendikçe burjuvazi yönetemezlik noktasına kayıyor.

Fokur fokur kaynıyor

Partimizin III. Konferansı tam zamanında toplandı ve örgütlenmede köklü bir atılım başlattı. Türkiye, artık öyle bir ülke durumuna gelmeye başladı ki, henüz küçük çaplı da olsa, bir grevin, bir protesto gösterisinin, bir direnişin yapılmadığı bir gün yaşansın.

Hacettepe olayları henüz yatışmıştı ki, Bornova Öğrenci Yurdu'nda kalan 2 bini aşkın genç, bir arkadaşlarının ölümü üstüne oturma grevine başladılar. Gençler arkadaşlarının yurt yönetiminin sorumsuzluğu yüzünden öldüğünü söylediler.

Oturma grevinin yapıldığı yere gelen Ege Üniversitesi rektörü, gençleri "ölüm allahın emri" diyerek yatıştırmaya kalktı. Bu sözler öfkenin üstüne tuz biber ekti. Gençler, çevreleri polis tarafından sarılmış olduğu halde, istemleri kabul edilinceye kadar, oturma grevini sürdüreceklerini söylediler. Rektör, "ambulans temini ve revir açılması" için söz verdi ve eylem şimdilik bitirildi.

9 Nisan günü, İstanbul'da 480 Neyir işçisi, ücretlerini alamadıkları için üretimi durdurup direnişe geçtiler. İşçiler, Neyir'in sahibi olan Okumuş Holding'in, yalnızca kendilerine değil 11 fabrikada çalışan 4 binden fazla işçiye de ücret ödemediğini, üstelik emekli olan işçilere verilen senetlerin karşılıksız çıktığını söylediler.

Son günlerin bir başka direniş haberi, Akyazı dolaylarındaki 27 köyden geliyor. Bu köylerde oturan halk, 20. yüzyılın son çeyreğinde, yıllardır çeşitli partiler tarafından vaat edilip durulan suya kavuştular. Tam suya kavuşmanın sevincini sürecekIerken, bir emir sevinçlerini kursaklarında bıraktı. Aynı zamanda Su Birliği başkanı olan Akyazı Kaymakamı çeşmelerine 10 gün içinde sayaç takmalarını, yoksa sularının kesileceğini bildirdi.

Su sayacının tanesi, asgari ücrete eş. 10 gün geçti, köylüler sayaç takmadı. Bunun üzerine bir gurup jandarma köyleri dolaşıp suları kesmeye gönderildi. 27 köy halkı da direnişe geçti.

Pazarköy'de, köylülerle jandarma arasında çıkan tartışmada 96 yaşında bir harp malulü kalp krizi geçirerek öldü. Son sözü, "suyumuzu kesemezler" diye bağırmak oldu. Bu ölümle öfkesi iyice bilenen halk ne jandarmaları, ne de daha sonra gelen kaymakamı köye sokmadılar. Pazarköy muhtarı gazetecilere şöyle dedi:

> "Ücretsiz verilmesi öngörülen içme suyu için şimdi *devlet* bizden para istiyor. Başbakanımız baskı yok diyor ama, *devletin kaymakamı* kafamıza kazma vurmaya kalkışıyor." (*Milliyet*, 14 Nisan 1986) (abç)

Artık açık olan birşey, işçi emekçi yığınların, "kanun kitabında ne yazıyor" diye bakmadan, direnişse direniş, köye devletin jandarmasını, kaymakamını sokmamaksa sokmamak, sorunun çözümü neyi gerektiriyorsa onu yapmaya başladıklarıdır. Ve tüm bunlar gerçekten yalnızca küçük birer başlangıç, ancak Türkiye'yi nasıl bir geleceğin beklediğinin önemli ipuçlarını taşıyan olaylardır.

Türkiye'de siyaset alanı fokur fokur kaynamaya başladı. DSP'nin öne fırlaması, katıldığı tüm ara seçimleri kazanması bir süredir sağda "birlik" tartışmalarının yoğunlaşmasına neden olmuştu. Ancak, küçük burjuva sol arasındaki bitmez tükenmez birlik tartışmalarından da çok iyi bildiğimiz gibi, günde 40 kez birleşelim demekle birlik sağlanamıyor. Birliğin, özü hegemonyayı içeren bir mantığı vardır. Bu hegemonya hayat içinde, şu ya da bu yoldan sağlanıncaya kadar da, diller ne kadar birlik derse desin bölünmeler kaçınılmazdır. Bugün burjuva sağ içinde, her siyasal odağa en azından bir tane düşecek kadar "birlik teorisi" mevcuttur.

"İki çıplak bir hamama yakışır"

Nisan ayı ortalarında, anlı şanlı cunta partisi MDP, Ortaçağ şövalyelerini andıran bir çıkış yaptı. "Sağda birliği" sağlama adına kendini feda etti ve büyük bir çoğunluğuyla Yazar'ın kuracağı partiye katılma kararı aldı. Toplantıda "fedakar başkan Ülkü" sloganları atıldı. Böylece, burjuva sağa, birliği sağlama adına bir kez daha "icazet"in yolu gösterilmiş oldu.

Siyasal alanda "esamesinin okunmadığı" çoktan açığa çıkmış bir partinin, Demirel'le giriştiği düelloyu fena şekilde kaybetmiş olan bir başka icazetli odağa katılmak üzere kendini "feda" edişi ne yazık ki bekledikleri etkiyi yapmadı. Teoman Erel bu konuda şöyle yazdı:

> "Eksiklik milletin teveccühüdür. "O konuda yüzde ikilere doğru pike yapmış MDP ile Doğru Yol'dan ne kadar taban sökebildiği bile bilinemeyen Mehmet Yazar'a bakınca, ünlü atasözü akla geliyor:
> "İki çıplak bir hamama yakışır." (*Milliyet*, 16 Nisan 1986)

Özal-Demirel işbirliği

Yığınların gözünü sola diktiğinin çok iyi farkında olan *Tercüman*, 1988 seçimlerinde iktidarı "sol"a kaptırmamanın tek yolunun Özal-Demirel işbirliğinden geçtiğini savunuyor.

Rauf Tamer, "Dağınık veya dağıtılmış sağ" adlı yazı dizisinde eski CHP'nin "İnönü ismi dahil, 6 ok dahil ve Timisi ekolü de dahil" "her haliyle yerli yerinde" durduğunu ama AP'nin yok olduğunu yazdı.(*Tercüman*, 11 Nisan 1986) Rauf Tamer'e göre, 1988 seçimlerinde sağın yeniden iktidara gelmesi isteniyorsa Özal'ın "siyasal yasakların kalkmasına (Anayasa'nın 4. maddesinin kalkması — *İ.S.)* bizzat önayak olması" şarttır. Böylece, "12 Eylül'e muhatap olanlarla 12 Eylülcüler arasındaki *sessiz bir uzlaşmayı — taraflardan hiçbirine taviz verdirtmeden* — kendisi sağlamış olacaktır." (agy) (abç)

Sağın böyle bir manevraya başvurması, günlük siyaset açısından kuşkusuz önemli sonuçlar doğurur. Ancak bu manevra "1988'de sağın yeniden iktidara gelmesinin" garantisi değildir. Bu konuya biraz sonra geleceğiz. Ama önce, gelişmelerin en azından şimdilik Teoman Erel'in de belirttiği gibi "sağda birliğin ciddi formülü" doğrultusunda olmadığını belirtelim. (*Milliyet*, 16 Nisan 1986)

Bir kere Özal, iktidarda olmanın olanaklarıyla, tepesinde Anayasa'nın 4. maddesi Demokles'in kılıcı gibi sallanan Demirel'le başedebileceğinin hesabı içindedir. İkincisi, yasak kaldırılırsa, 1988 seçimlerinde iktidara gelecek sağın başında kendisinin olmayacağının bilincindedir. Bir üçüncü nokta: Özal, 2969 sayılı yasanın yalnızca yürürlük tarihinden ibaret kalmasıyla hareketlenen DSP'nin SHP'yi sarsacağını ummaktadır.

Evren açısından bakacak olursak, Anayasa'nın 4. maddesinin kaldırılmaması Evren için adeta bir "varlık sorunu" halini almıştır. Gerek Demirel, gerekse diğer DYP yöneticileri, halkın faşizme, militarizme, askeri darbelere duyduğu nefreti ustaca kullanmakta, sık sık doğrudan Evren'in kendisini hedef alan konuşmalar yapmaktadırlar.

Örneğin Cindoruk, geçenlerde "militaristin sağcısı da solcusu da cehennemin dibine" dedi ve şöyle devam etti: "Bizim itirazımız bir gün evvel genelkurmay başkanı olup ertesi gün cumhurbaşkanı olunmasıdır. Bu Güney Amerika modelidir." (*Cumhuriyet*, 13 Nisan 1986)

Doğal liderinin siyasal parti içinde çalışması yasakken böyle konuşan bir parti yarın bu yasak kalkarsa neler yapabilir. Güney Amerika modelinde, örneğin Arjantin'de, "dün genelkurmay başkanıyken bugün cumhurbaşkanı oluverenlerin" başlarına neler geldiği biliniyor.

Nitekim Evren, hemen her konuşmasında Anayasa'yı değiştirmeyeceğini söylüyor. Örneğin Rize'de şöyle dedi:

> "Ben bu Anayasa'yı haftalarca millete anlattım. ... Anayasa'yı tanıtmak için bazen günde bir-iki yer dolaştım, nefesim tükenerek ben anlattım. ... Ben burada kaldığım süre içinde Anayasa'yı değiştiremezler. Ben gittikten sonra ne olur bilemem." (*Milliyet*, 16 Nisan 1986)

Evren'in bu sözleri aslında yalnızca kendi isteklerini, niyetlerini yansıtan bomboş bir blöftür. Anayasa, bal gibi, o cumhurbaşkanıyken de değiştirilebilir. Evren geçenlerde, 4. maddenin kaldırılması dayatılırsa tüm yetkilerini kullanacağını hatta referanduma bile başvurabileceğini söyledi. Evet, Evren'in bu yetkisi vardır. Halkoyuna başvurabilir. Ama böyle birşey yaparsa, hem Anayasa'nın, hem "Ben halkoyuyla seçildim" diye pek şişindiği sahte "meşruluğunun"(!) başına neler geleceği açıktır.

Ayrıca "değiştirtmem" diyerek Anayasa'nın belki kağıt üstünde değil ama hayat içinde orasından burasından delinip kalbura çevrildiğini gözlerden gizlemek istiyor. Akşama kadar "deldirtmem" desin, soruyoruz, Anayasa'nın 84. maddesine ne oldu?

Garantisi ne?

"Sağda birliğin ciddi formülü"ne dönecek olursak. Özal'ın "siyasal yasakların kaldırılmasına önayak olması"yla sağın güçlendirilmesi belki bugün için çok akıllıca bir hesaptır. Ama kimse bunun sağın yeniden iktidar olmasının sihirli formülü olduğunu iddia edemez.

Demirel 12 Eylül sonrasını kendi açısından çok akıllıca kullandı, kullanıyor. Özgürlük, demokrasi havariliğini kimselere bırakmıyor. İstanbul mitingini 1 Mayıs'tan bir gün önce Taksim'de düzenlemesi, 1 Mayısları hatırlatır biçimde "30 Nisan'da Taksim'de halkımla buluşacağım" demesi azılı gerici, işçi düşmanı Demirel'in "ilerici, işçi dostu" vb. oluvermesinden değil, halkı başka türlü ardına dizemeyeceğini çok iyi anlamış olmasındandır.

Demirel'in bu "sosyal demagojisi" halkın geri kesimleri arasında kuşkusuz etkili oluyor. İzmir, Bursa gezileri sırasında olanlar, Güneydoğu gezisi için parti teşkilatından "birkaç yüz kilometrelik" konvoylar isteyebilmesi bu etkinin çarpıcı göstergeleridir.

Ancak Demirel'in "ilericiliği, işçi dostluğu"(!) yatsıya kadar bile sanmayacaktır. Sınıf savaşımının göreceli olarak keskin olmadığı günlerde Demirel için "demokrasiden"(!) konuşmak kolaydır. Ama hele işçi sınıfı bir ayağa kalksın, emekçileri ardına dizip düzeni 12 Eylül öncesinde olduğu gibi temellerinden sarsmaya başlasın, o zaman Demirel'in ne menem bir demokrat(!) olduğu bir kez daha, açıkça görülecektir. Türkiye'de hayat ırmağı o kadar hızlı akıyor ki, değil Demirel gibi tescilli kan içicilerin, bugün çok daha masum görünen sosyal demokratların da çirkin sınıf yüzlerini kısa zamanda açığa çıkaracaktır.

Demirel utanmadan "biz arkamızda bir damla gözyaşı, bir damla kan bırakmadık" demiş. Metin Toker'in deyimiyle bu insan, Türkiye halkı tümden hafıza kaybına mı uğradı sanıyor nedir...

Türkiye işçi sınıfı hiçbir şeyi, ama özellikle birşeyi hiçbir zaman unutmadı:

1 Mayıs 1977'de "halkıyla kucaklaşırken" üstüne saldıranlardan, şanlı işçi gösterisini kana bulayanlardan hesap sormaya söz vermişti. Bu sözü mutlaka tutacaktır.

SHP "alternatifi"

SHP'ye artık gerçek bir iktidar alternatifi olarak bakılıyor. Bu yazımızda SHP'de son günlerde patlayan olaylara değinmeyeceğiz. Yalnızca bu partinin de tepeden tırnağa fokur fokur kaynamakta olduğunu belirtmekle yetinelim.

Burada SHP'yle ilgili olarak kısaca vurgulamak istediğimiz yalnızca bir nokta var: Bu partinin "nasıl" bir "alternatif" olduğu.

Geçtiğimiz günlerde SHP yöneticileri TÜSİAD'ı ziyaret ettiler. Bu ziyaretten sonra ülkenin büyük işadamları SHP'den sempatiyle söz ettiler. Sosyal demokrasiyi artık "radikal" ve "katı" bulmadıklarını söylediler.

Alarko Holding'ten Üzeyir Garih şöyle dedi:

> "Dün başlatılan diyalogtan anladığım, SHP'nin radikal bir değişiklik tarafları olmadığı. SHP ayrıntılarda ayrılmakla beraber, iktidarın politikasında çoğu konuda mutabık görünmektedir. *Sosyal adaletçi görünüyor. ... Soyut çok görüşler var ama, somut önerilere rastlamadım.*" (*Milliyet*, 13 Nisan 1986)

Görüşme sırasında, ekonomiyi nasıl yönlendirecekleri şeklindeki bir soruya Gürkan, "orta ve küçük teşebbüslere yardım ederek *tekelleri dengelemeyi amaçladıklarını*" ancak "*iç sömürüye yönelmeyen tekelleri ayrı tuttuklarını*" belirtti. (*Milliyet*, "Açık Pencere, 13 Nisan 1986)

Bu sözler, gerçekten çarpıcıdır. Ve Türkiye'de sosyal demokrasinin uzun erimli bir alternatif durumuna gelmesinin nesnel koşulunu çok güzel ortaya koymaktadır: Asıl olarak iç değil dış sömürüye dayanan, başka ülkelerin işgücünü talan ederek iç kırıntılar dağıtmayı başarabilen bir kapitalizm, yani emperyalizm! Ne diyelim, aç tavuk kendini arpa ambarında görürmüş. Sosyal demokrasi beklediği nesnel koşullara kavuşamayacaktır. III. Konferansımızın güzel belgisinde belirtildiği gibi, Türkiye'de TKP-*İşçinin Sesi* işçinin partisi olacaktır.

Güzide Akalan

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI 1976'DA

O tarihlerde DİSK Genel Sekreter Yardımcısı olan Aydın Meriç yoldaşımızın, 1 Mayıs 1976'nın açık yığınsal kutlanmasında önemli payı, aktif rolü vardı. Önemli dersleriyle, hoş anılarıyla 1 Mayıs 1976'yı Aydın Meriç yoldaşımıza anlattırdık.

1976 1 Mayıs'ında açık yığınsal gösteri fikri nasıl doğdu?

13 Şubat 1976'da DİSK'in 9. kuruluş yıldönümünü ilk kez yığınsal olarak kutlamıştık. İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nda. Üye sendikalara o gece için özel olarak bayraklar yaptırmıştık. Kürsünün arkasına direklere sırayla bir kızıl bayrak, bir sendika bayrağı çektik. Gerçekten çok güzel görünüyordu. Konuşmalar yapıldı. Kemal Türkler'in konuşması büyük coşku yarattı. Kültür programı da çok güzeldi. Devrimci marşlar, halk türküleri, işçi hareketinin tarihini konu alan bir piyes vb. vardı. Geceye 5000'i aşkın insan katıldı. Spor ve Sergi Sarayı ağzına kadar doluydu. Tek kelimeyle gece her açıdan çok başarılıydı. Örgütlüydü, militandı, yığınsaldı... Ve geç vakitlere kadar sürdü.

Gecenin son konuşmasını yapan Nebioğlu, geceyi örgütlediğim için bana konuşmasında uzunca bir yer ayırarak teşekkür etti ve gece bittikten sonra Kemal Türkler, Kemal Nebioğlu ve ben, birlikte birşeyler atıştırmaya gittik. Geceyi konuşuyorduk, söz bir sonra hangi eylemin yapılacağına, buradan da 1 Mayıs'a geldi. Dedik yapar mıyız, yaparız. Başladık ilk adımda neyi nasıl yapacağımızın hayalini kurmaya. Şöyle de yaparız, böyle de yaparız, derken fikir iyice olgunlaştı. DİSK 1 Mayıs 1976'da Taksim'de büyük miting-gösteri yapacaktı!

Bu fikir başarılı bir eylemin hemen ardından ve aralarında, sendikal hareketin çok değerli bir lideri olan Kemal Türkler'in de bulunduğu 3 kişinin konuşması içinde doğdu. Ama fikrin kaynağını yalnızca bir eylemde ya da dört kişinin kafasının içinde aramak yanlış olur. Ortam var, deneyim var. ... Zaten liderlik hayatta olmayanı var etmek değildir.

Türkiye'de sınıf savaşımı dal-; ga dalga kabarıyordu. Bu ortamla da bağlı olarak, DİSK bir

Şu anda sizlere, üzerinde 'Tüm ülkelerin işçileri birleşin' yazılı bez pankartın önünden sesleniyorum. 'Bütün ülkelerin işçileri birleşin' sloganı 1 Mayıs'ın temel anlamını yansıtan bir slogandır.

Kemal Türkler'in 1 Mayıs 1976 konuşmasından

Birlik, mücadele ve dayanışma günümüze katılan dostlar ve değerli konuklar, aydınlar.

Tüm dünya işçilerinin yanında yerini alan Türkiye işçi sınıfı.

Savaşa karşı barış, faşizme karşı demokrasi özlemini haykıran emekçi halkımız, sömürüsüz ve baskısız, özgürlük ve kardeşlik için savaşan dünya işçileri.

Selam sizlere.

Bugün şu anda Türkiye işçi sınıfının, emekçi halkımızın kalbi burada, en büyük sanayi kentimiz olan İstanbul'un Taksim alanında atıyor. Şu anda kalbimiz, ülkemizin dört bir yanında, tüm dünya ülkelerinde yüz milyonlarca emekçiyle birlikte atıyor. Bugün, sermaye ve zulüm dünyasına karşı bir tek ses, tek bir yumruk olan emek dünyasının birlik, mücadele ve dayanışma günü.

Bugün 1 Mayıs İşçi Bayramı. Çok uzun yıllardan sonra ilk kez bugün, kitlesel bir şekilde dünya işçilerinin birlik, mücadele ve dayanışma gününü kutluyoruz.

Bayramımız, hepimize, Türkiye ve dünya işçi sınıfına kutlu olsun.

İşçiler, emekçiler, tüm ilericiler.

Türkiye burjuvazisi 1 Mayısların kutlanmasını engellemek için elindeki tüm baskı olanaklarını seferber etti. Her 1 Mayıs'tan önce, hiçbir gerekçe göstermeden, örgütlü, bilinçli işçi önderlerini tutukladı. Pekçoğunu işkenceden geçirdi. Her 1 Mayıs öncesinde olağanüstü tedbirler alarak yılgınlık, korku ve terör yaratmaya çalıştı. Sermaye sınıflarını bu denli korkutan olgu, 1 Mayıs'ın özünde yatmaktadır. Çünkü, 1 Mayıs, herşeyden önce, her ülkede ve tüm dünyada işçilerin, sermaye egemenliğine ve zulme karşı birlik ve mücadelelerinin bayrağıdır.

Doğuşundan günümüze kadar 1 Mayıs'ın esas sloganı "Bütün ülkelerin işçileri birleşin" olarak kaldı. Dünya çapında ilk kutlanma tarihi olan 1890 yılından bu yana güncelliğini yitirmeyen 1 Mayıs, her yıl daha geniş işçi ve emekçi kitleleri tarafından gittikçe büyüyen gösterilerle kutlandı. 1 Mayıs'ı bu denli unutulmaz ve birleştirici kılan nedenlerin temelinde, e-

1 MAYIS YASAĞINI NASIL KIRDI

dizi eylem düzenlemişti. Önce sanırım eylül 1975'te İzmir mitingi yapıldı. Hemen bunun ardından Kocaeli'nde bir miting ve sonra da olaylı İstanbul mitingi oldu. DİSK'in 9. yıldönümü gecesi de bu zincirin bir halkasıydı. Bu eylemlerde gerek DİSK yönetimi, gerekse işçiler, hem siyasi, hem örgütleme açısından zengin deneyim edinmişlerdi. Ortam ve edinilen deneyim, 1 Mayıs'ta açık yığınsal bir gösteriyi artık gündeme getirmişti.

Nitekim bu gereksinimi tüm DİSK yöneticileri gördüler. Yanılmıyorsam nisan başındaydı, DİSK Başkanlar Konseyi ilk kez toplandı ve 1 Mayıs'ta açık yığınsal gösteri kararı o organda da alındı. Böylece DİSK bütün gövdesiyle hazırlıklara girişti. Bu arada eylem hakkında vilayete bir bildirim vermekle yetindi.

1 Mayıs'ın ön hazırlığına ilişkin hoş ve öğretici anılar

1 Mayıs komiteleri... **Tahtakale'deki balta sapları yetmiyor... Külçe gibi bir kürsü... Bayrak kıtasının provaları**

1 Mayıs çalışmaları için önce DİSK'te bir merkezi komite kurulmuştu. Komitede Mehmet Karaca, Maden-İş'ten Mehmet Ertürk, Tekstil'den ve Lastik-İş'ten birer temsilci ve ben vardık. O zamanlar DİSK'in merkezi Lastik-İş'in Merter'deki binasının yalnızca bir katındaydı. Bu komite çalışmalarına bir üs gerekiyordu. Bu gereksinimle başlayarak, DİSK merkezi binanın ikinci bir katını daha aldı. Burası giderek tüm 1 Mayıs komitelerinin merkezi durumuna geldi. Eğitim ve hazırlık çalışmaları burada yürüdü.

1 Mayıs komitelerinin örgütlenmesi DİSK'in örgütlenmesine benzer bir biçimdeydi. Her sendikanın, her bölgenin ve her işyerinin 1 Mayıs komiteleri vardı. İşyerleri komitelerinin iki temel görevi vardı. Biri eylemin güvenliği, ötekisi 1 Mayıs'a ilişkin eğitim, iş arkadaşlarını eyleme hazırlama, çeşitli hazırlıklara katılma. Gerçekten tepeden tırnağa canlı, dinamik bir örgütlenme vardı.

İstanbul mitinginde olaylar çıkmış, bu bize güvenlik açısından da çok şeyler öğretmişti. Dedik bu kez kürsü sağlam olsun. Tüm DİSK yöneticileri, gelen konuklar, konuşmacılar kürsüde duruyordu ve silahlı saldırı olabilirdi. Sökülüp takılan bir iskelet arasına oturan, kalın çelik levhalardan bir kürsü ısmarladık.

Kürsü bir geldi... Baktık külçe gibi bir kürsü, 3 tonluk kamyonla ancak taşınıyor. Kurulması ve sökülmesi bir endüstri... Bu bizi epey güldürmüştü. Ama yine de zorunlu ve yararlıydı. Nitekim bu külçe gibi kürsünün yararını 1977 1 Mayıs'ında gördük.

Yine güvenlikle bağlı olarak, şimdi tam sayısını hatırlamıyorum, 2-3 bin bayrak sopasına ihtiyaç vardı. Mitingdeki güvenlik görevlileri, kalın sopalara takılmış küçük kızıl bayraklar taşıyacaklardı. Bütün çarşıyı altüst ettik, Tahtakale'deki nalburlardan bütün balta saplarını topladık, yetmedi. Bunun üzerine önce uygun tahta bulduk, sonra tornada kestirmek zorunda kaldık.

Güvenlik görevlilerinin taşıyacakları bu küçük kızıl bayraklardan başka, mitingde bir de bayrak kıtası olacaktı. Onlar da

(Devamı 6. sayfada)

Türkiye sendikal hareketinin çok değerli bir lideri olan Kemal Türkler'i saygıyla anıyoruz

mek dünyasının, sermaye, sömürü, kâr ve baskı dünyasına karşı sürdürdüğü yiğit mücadele yatar. Dün olduğu gibi, bundan sonra da hiçbir güç, 1 Mayıs'ın tüm dünya işçileri tarafından birlik ve dayanışma içinde, büyük bir coşkuyla kutlanmasını engelleyemeyecektir. İnsanlığın üçte birinin sömürü ve zulümden kurtulduğu, özgürlüğün ekmek kadar kutsallaştığı günümüzde, 1 Mayıs'ta alanları dolduran her ülkenin işçi sınıfı, sadece, dünya işçilerinin ortak istemlerini haykırmakla kalmıyor, 1 Mayıs'ı mücadelesiyle yaratan, 8 saatlik işgünü için 1886 yılında genel greve giden ve bu uğurda kurbanlar veren Amerikan işçi sınıfının yiğit önderlerini saygıyla anıyor. Bugün, tüm Türkiye işçi sınıfının kalbinin attığı bu alanda toplanmış olan yüzbinler, 1886 yılında Şikago kurbanlarını, bugüne değin sömürüsüz ve savaşsız bir dünya için mücadele vermiş olan ülkemizin ve diğer ülkelerin işçi önderlerini, yiğit neferlerini büyük bir coşku ve saygıyla selamlıyoruz.

Dostlarım,

Az önce belirttim. Dişine, tırnağına kadar örgütlü, bankalarda, şirketlerde, siyasal iktidarda örgtlü olan sermaye sınıfları, işçi sınıfının, emekçi köylülerin, tüm çalışanların örgütlenmesini, birleşmesini engellemeye çalışıyorlar. İşte bu yüzden, işçilerin, emekçilerin birleştiğinde ne muazzam bir güç olduğunu gösteren 1 Mayıs'ı karalamak, saptırmak istiyorlar. Parababalarının kiralık kalemleri, bu uğurda sayfa sayfa yalanlar yazdılar, yazıyorlar ve yazacaklar. Fakat, hiçbir baskı ve zulüm, yalana dayalı bölücü hiçbir ideolojik kampanya 1 Mayıs'ı saptıramadı: 1 Mayıs'ı unutturamadı. Bunun somut kanıtı, şu anda burada "1 Mayıs, işçinin, emekçinin bayramı" diye haykıran yüz binlerdir.

1 Mayıs'ı, değil Türkiye'nin sermaye sınıfları, emperyalist tekeller bile saptıramadı, unutturamadı. Artık çok gerilerde kalan, DİSK'in olmadığı yıllarda bile, işçiler 1 Mayıs'ı yaşatmasını bildiler. Bunun en somut, en açık, en muhteşem belirtisi olan 1 Mayıs 1976, işçi sınıfımızın mücadele tarihinde şanlı yerini alacaktır.

(Baştarafı sayfa 5'te)
sendika bayraklarıyla birlikte büyük kızıl bayraklar taşıyacaklardı. Bayrakları ısmarladık. Bu arada, kıtanın düzgün disiplinli yürüme provası yapması gerekiyordu. Boş sopalarla epey prova yaptılar ve bu sayede, eylem günü düzenli bir biçimde yürüdüler.

1 Mayıs'ın duyurusu - eyleme çağrı...

Kemal Türkler'in çağrısına "biz de varız" diye gelen yanıtlar... Geniş toplantı... Yaygın bildiri, yayın dağıtımı ve afişleme... Timur Selçuk'un 1 Mayıs marşı

1 Mayıs 1976'ya hazırlık sırasında, DİSK o güne dek görülmedik bir basın yayın ve dağıtım faaliyetine girişti. Çok geniş bir afişleme yapıldı. Afişte Orhan Taylan'ın o güzel, anlamlı çizimi vardı. Çok sayıda ve çok çeşitli bildiriler dağıtıldı. Sendika gazeteleri, günlük DİSK bülteni, DİSK dergisi yoluyla hazırlıkların gidişatını hem bütün örgüte, hem dışımıza sürekli duyurduk.

Bu arada, DİSK'ten bağımsız olarak çıkmakta olan *Politika* gazetesinin parasal durumu kötüleşmişti. Öte yandan DİSK yönetimi, özellikle de Kemal Türkler, bir günlük gazeteye ihtiyaç olduğunu düşünüyordu. *Politika* gazetesini çıkaranlarla görüşmeler başladı. Görüşmeler daha sonuca bağlanmamıştı ama gazeteyi çıkaranlar, DİSK görevlilerinin hazırlayacağı bir 1 Mayıs eki basıp dağıtmayı kabul ettiler. Bu ekin de eylemi duyurma açısından katkısı oldu.

Tam ne zaman ve nasıl oldu hatırlayamıyorum, ama 1 Mayıs 1976 ile ilgili olarak kafama yer etmiş bir gerçek de Timur Selçuk'un 1 Mayıs marşının katkısıdır. O sıralarda üretilen bu marş, sanatın kavgadaki yerini ve rolünü çok güzel gösteren bir örnektir. Hem kendisi işçilerin, emekçilerin 1 Mayıs'ı kutlama yönünde derinden duydukları isteğin bir yansımasıdır, hem de bu isteği etkilemiş, yaygınlaştırmış, bilince çıkarmıştır.

Yine 1 Mayıs 1976'nın duyurusuyla bağlı olarak, nisan ortasında Kemal Türkler 1 Mayıs'ın anlamını, bu doğrultuda kutlanması gerektiğini dile getiren bir konuşma yaptı. Bunun üzerine tüm yığın örgütlerinden DİSK'e "biz de varız", "biz de varız" diye telefonlar, telgraflar yağmaya başladı. İstanbul mitinginde çıkan olaylar nedeniyle Maocular hariç, Türkiye'deki hemen hemen tüm yığın örgütlerinin temsilcileriyle 1 Mayıs öncesinde bir ortak toplantı yaptık. Toplantıyı, DİSK yönetti. DİSK de bu görevi bana vermişti.

Toplantıda, eylemin bir disiplini olması gerektiğini, katılacak herkesin bu disipline uyacaksa katılması duyuruldu. Bütün yığın örgütleri bunu kabul ettiler ve nitekim eylem disiplin içinde geçti.

1 Mayıs'a beş kala

Güvenlik ekiplerine görevleri bildiriliyor... Alan önceden denetime alınıyor... Haber-İş'in haberleşmedeki rolü... İstanbul'un girişlerinde denetim kuruluyor... Gıda-İş'in meşhur jipi...

1 Mayıs 1976'da iki türlü güvenlik vardı. Biri mitingin genel güvenliğiydi. Bu konuda binlerce işçi arkadaş işyeri 1 Mayıs komiteleri aracılığıyla görevler almıştı. Bir de, yürüyüş kolları yönetimlerinin ve kürsünün güvenliğini yapacak özel ekipler vardı. Bu ekipler, güvenlik konusunda epey hazırlandılar ama somut görevleri, askerdeki zarf açma usulü gibi, son anda kendilerine söylendi.

Herhangi bir provokasyonu engellemek amacıyla alanı ve çevresini bir önceki akşamdan denetime almak istiyorduk. Hem bu amaçla, hem genel gözetleme için o zamanlar inşaat halinde bulunan Intercontinental Oteli'nin binasını istedik. Müteahhitler vermediler. Başka bina bulduk.

Bir önceki akşam, arabalı ekiplerimizi alan ve çevresine gönderdik. Bölgeyi sürekli taradılar. Miting bitene kadar bölgede denetimi sürdürdük. Tabii polis de kendine göre denetim yapıyordu. Ama bize engel olma yönünde en ufak bir girişimde bulunamadılar. Tam tersine ikide bir gelip bize "rapor" veriyorlardı. İnsiyatif bizdeydi.

Taksim kocaman alandı. İyi bir güvenlik için kendi içinde haberleşmek gerekliydi. İki ana, iki tane de tali yürüyüş kolu vardı. Bu kollarla haberleşmek gerekliydi. Sonra İstanbul'un bütün girişlerine, istasyon ve garajlarına görevliler yerleştirecektik. Onlarla da haberleşmek gerekliydi. O zamanlar telsiz haberleşme Türkiye'de pek kullanılmıyordu. Haberleşme sorununu bir yoldan çözmek gerekliydi. Bu sorunu Yeni Haber-İş sendikasından arkadaşlar çözdüler.

Mete caddesinde, operanın yanındaki ilk apartmanın bir dairesinin telefon numarasını kullanacaktık. Yeni Haber-İş'ten arkadaşlar o bölgenin telefon santral kutusundan kürsüye telefon teli çektiler. Böylece kürsüde telefon oldu. Ve bu haberleşmede önemli işlev gördü.

Yukarıda da dediğim gibi İstanbul'un istasyon ve garajlarına görevliler yerleştirmiştik. Bunlar hem mitinge katılım için gelenler hakkında, hem de bazı gerici sendikalar ya da örgütler kullanılıp bir provokasyon düzenlenirse, onu haber vereceklerdi. Bağlanan telefon sayesinde kürsünün, İstanbul'a gelen bütün guruplar hakkında sürekli bilgisi oldu.

Bu arada, bir de gezici propaganda aracımız vardı. Gıda-İş sendikasının savaştan kalma, Volkswagen marka jipinin dört çamurluğuna birer hoparlör koyduk. Jipin arka koltuğuna da hoparlörleri bağladığımız bataryalı bir amplifikatör yerleştirdik. Eylemden önce bu jiple dolaşıp 1 Mayıs'a çağrı anonsları yaptık. Ayrıca jip, 1 Mayıs günü yürüyüş kolunun yönetiminde de çok işe yaradı.

Ve işte 1 Mayıs

Yürüyüş kolları alana akıyor... Kemal Türkler'in güzel konuşması... İbrahim Güzelce ve şehitler için saygı duruşu... Genco Erkal'ın sesinden şiirleri tüm alan haykırıyor... And... Sosyalist ülkelerden konuklar... Eylem Enternasyonal ile son buluyor

İki ana, iki tali yürüyüş kolu vardı. Ana kollar Beşiktaş ve Kabataş'tan, tali kollar ise Şişli ve Saraçhane'den geliyordu. Yürüyüş saat 11'de başladı. Kalabalık alana saatlerce aktı. Bu arada mikrofonlardan devrimci marşlar, türküler çalınıyordu. Katılanlar duyuruluyordu. Yüz binler alanı tıklım tıklım doldurdu.

Kürsünün önünde "Bütün ülkelerin işçileri birleşin" yazılı kocaman bir flama vardı. Kemal Türkler buradan güzel ve sık sık alkışlarla, sloganlarla kesilen bir konuşma yaptı. Konuşmasının sonuna doğru, alandaki kalabalığı İbrahim Güzelce ve diğer şehitler için saygı duruşuna çağırdı. Yumruklarını kaldırmış yüz binlerin saygı duruşu sırasında alan uçsuz bucaksız bir orman gibiydi. Daha sonra Genco Erkal Nazım'dan şiirler okudu. Mitingde sömürüye, faşizme ve emperyalizme karşı and da içildi.

1 Mayıs 1976'da gerçekten enternasyonalist bir ruh vardı. Bir kez, kürsünün önünde, Marks ve Engels'in *Manifesto*'yu bitiriş cümlesi o koca flamada yazılıydı. Kemal Türkler de konuşmasında bu slogana ve işçilerin uluslararası birliğine değindi. Sosyalist ülkeler adına elçiliklerden konuklar vardı. DİSK de sosyalist ülkelere 1 Mayıs için temsilciler göndermişti. Çalınan marşlar arasında birçoğu çeşitli ülke işçilerinin marşlarıydı. Ve 1 Mayıs 1976, Enternasyonal marşıyla son buldu.

Evet, 1 Mayıs 1976, *Manifesto*'nun "Bütün ülkelerin işçileri birleşin" sözlerini yazan koca bir flamanın altında yapıldı ve Enternasyonal marşıyla son buldu.

1 Mayıs 1976'da Türkiye işçi sınıfı dünya işçilerinin bir parçası olduğu bilinciyle, şanlı, militan, örgütlü, disiplinli ve gerçekten dev bir eylem koydu. 1 Mayıs'ı ilk kez açık ve yığınsal olarak kutladı. 1 Mayıs 1976'nın 10. yıldönümü tüm işçilere kutlu olsun! Aradan geçen 10 yıl içinde işçi sınıfımız deneyimini daha da zenginleştirdi. 1976'ları, 1977'leri de geride bırakacak nice 1 Mayıslara!

1 Mayıs 1976'nın 10. yıldönümünü kutlarken, heyecanla beklediği ilk açık yığınsal 1 Mayıs'ı göremeden aramızdan ayrılan

İbrahim Güzelc 'yi saygıyla anıy ruz

DİSK'in Genel Sekreteri İbrahim Güzelce, 1 Mayıs'ın Türkiye'de ilk kez açık yığınsal kutlanışını göremeden, 11 Nisan 1976'da yaşama gözlerini yumdu.

7 Eylül 1922'de İstanbul'da doğan Güzelce basın işçisiydi ve 1940 yılından beri sendikal hareketin içindeydi. Basın Teknisyenleri Sendikası'na önce genel sekreterlik, sendikanın adı Basın-İş olduktan sonra ise genel başkanlık yapmıştı. 1961 yılında TİP'in, 1967'de DİSK'in kuruluşuna katılmıştı. 1968'de basın işçi olarak Batı Berlin'e gitmiş ve burada 7 yıl çalışmıştı.

DİSK 5. Genel Kurulu'nda Genel Sekreterliğe seçilen Güzelce, ne yazık ki kötü bir hastalığa yakalandı. 16 Şubat 1976'da Londra'ya tedaviye gitti. 14 Mart'ta Londra'dan Batı Berlin'e geçti ve 25 Mart'ta Türkiye'ye döndü. Bundan iki hafta kadar sonra, 11 Nisan'da da, 1 Mayıs 1976'yı göremeden aramızdan ayrıldı.

Güzelce'nin 14 Nisan'da yapılan cenazesi, işgününe rasladığı halde, cenazeye 50 bini aşkın işçi, emekçi katıldı. Cenaze büyük bir eylem oldu.

1 Mayıs 1976'nın 10. yıldönümünü coşkuyla kutlarken, İbrahim Güzelce'yi de saygıyla anıyoruz.

Alınteri tacirlerinin romanı

Burjuvazi tam bir alınteri taciridir. Hele ki Türkiye burjuvazisi yalnızca alınteri değil, aynı zamanda kan ve can taciridir. İşçi sınıfını ve dolaylı yollardan geniş bir emekçi kesimi iliğine kemiğine kadar sömürür. Türkiye'de ücret açlık, hastalık sınırındadır. İş kazaları iş cinayetleridir. Burjuvazi işçinin üzerine ikide bir orduyu, polisi sürer, adam öldürür, işkence yapar.

Bu burjuvazinin, hem de *Tercüman* gibi azılı gerici bir yayın organıyla bağlı kalemşörlerinden Refik Sönmezsoy, 1977'de *Alınteri Taciri* adlı bir "roman" yazmıştır. Romanın içeriği, geneliyle işçi sınıfına, özel olarak da Kemal Türkler ve Aydın Meriç'e yönelik düzeysiz bir karalamadır.

Burjuvazinin işçi liderlerini karalamaya çalışması doğaldır. Ancak Türkiye burjuvazisinin bunu da pek akıllıca yaptığı söylenemez. "Alınteri taciri" gibi tanımlamaları bir karalama aracı olarak kullandığında alay konusu olacağını farketmiyor. Ona dönüp demezler mi: Yahu, alınteri tacirliği madem o kadar kötü birşey, sen o zaman neden yalnızca alınterimizin de değil, alınderimizin, hatta kanımızın, canımızın tacirliğini yapıyorsun?

Bütün ülkelerin
proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL

Tek silah parti!
Tek yol devrim!
Yıl:12, Sayı304, 21 Nisan 1986

Çıkışı olmayan bir yolda
çözümü olmayan bir kördüğüm

Türkiye'nin emperyalistleşm çıkmazı v dış ilişkiler kördüğümü

Cemile Çakmak — Zeynep Akarsu

Son aylarda Türkiye'nin dış ilişkileri, çok sayıda ipin kördüğüm olduğu koca bir yumağa benziyor. Türkiye, sürekli birileriyle pazarlık yürütüyor ve bu pazarlıkların hiçbiri de sorunsuz geçmiyor. Türkiye herkesle şu ya da bu ölçüde bir çekişme içindedir.

Bu kördüğüm, burjuva basınında ikide bir yazıldığı gibi, dünyanın Türklere "düşman" olmasından, Türkleri "çekememesi"nden ya da Türklerin hep "yalnız" olmasından vb. değildir. Tam tersine, bu kördüğüm, dünyadan değil Türkiye'den, onun emperyalistleşme çabalarından kaynaklanmaktadır.

Türkiye, uzun bir süredir ve giderek artan ölçüde emperyalistleşmek istiyor. Bu istek son zamanlarda yalnızca artmakla kalmayıp, aynı zamanda acilleşti. Emperyalistlerin çoktan paylaşmış, defalarca da yeniden paylaşmış olduğu dünyada Türkiye, kendine acilen yer açacak yeni bir paylaşım daha öneriyor. Bu önerisini gerçekleştirmek için de bütün dengeleri kurcalıyor, herkesi ittirip kaktırıyor.

Türkiye emperyalistleşme yoluna girdi, bu yolda yürüyor. Ama bu yol Türkiye için bir çıkmaz sokaktır. Bu temelde dış ilişkiler de bir kördüğüm olarak beliriyor. Çıkışı olmayan bir yolda çözümü olmayan bir kördüğüm.

Bu Çek-al'larda biz, Türkiye'nin emperyalistleşme isteğini komünist hareketin yakın tarihiyle bağlı olarak ele alacağız, bu isteğin son zamanlarda neden acilleştiğine bakacağız ve dış ilişkilerdeki kördüğümün ipuçlarını göstermeye çalışacağız.

Türkiye komünist hareketinde Türkiye'nin emperyalistleşmesine ilişkin görüşler

I. Komünist enternasyonalist ve sosyal emperyalist ayrımı

Emperyalistleşme konusu hem tarihsel, hem mantıksal olarak tekelci kapitalizmin oluşması, finans kapitalin doğması vb. konularıyla bağlıdır. Türkiye komünist hareketinin yakın tarihine bakarken, özellikle bu yakın tarihin başlangıcı olarak aldığımız 1960'larda, tekelci kapitalizm konusuna odaklaşacağız, daha doğrusu onunla başlayacağız.

I.I. 1960'larda konunun belirmesi

1960'larda Türkiye'de sınıf savaşının yükselmesi Türkiye'de kapitalizm, sınıflar ve sınıfsal yapı gibi konuları gündeme getirdi. Hem Türkiye sol hareketinin bütününde, hem TKP'de, hem de Sovyetler Birliği'nde bu konuda çeşitli görüşler belirdi.

Sol harekette Türkiye'de kapitalizmin egemenliğini, işçi sınıfının varlığını sorguya çeken, reddeden çok sayıda abuk sabuk görüş vardı. Bunlara karşı TİP kapitalizmin varlığını savunuyordu ama tekelcilik konusuna ilk başlarda pek yaklaşmıyordu. Sonradan yaklaştığında da, hiçbir zaman tekelciliği, kaçınılmaz sonucu olan emperyalistleşme konusuna ulaştırmadı.

1960 sonrasında partimizin en önemli yayın organı, *Barış ve Sosyalizm Sorunları* dergisinin Türkçesi olan *Yeni Çağ*'ın Türkiye'ye ilişkin ek sayfalarıydı. O tarihlerde bu sayfalarda önemli bir tartışma yer aldı. Tartışma, Türkiye kapitalizmi üzerine Sovyetler Birliği'nde beliren iki görüş arasındaydı. Birinci Sekreter Yakup Demir, bunlardan biri yanında aktif ve açıktan saf tuttu. S. Üstüngel adıyla yazan İ. Bilen de dolaylı olarak bu görüşü desteklerken, Ahmet Saydan dolaylı olarak karşı görüşün paralelinde yer aldı.

Şimdi kısaca bu ilginç tartışmayı yansıtmaya çalışalım.

1960'larda Sovyetler'de Türkiye kapitalizmi güncel bir araştırma konusuydu. Araştırmacılardan Y. Rozaliyef, hazırladığı tezde ve çeşitli yazılarında Türkiye'de yerli tekellerin doğuşundan da söz ediyordu. Buna karşı çeşitli görüşler vardı ve hiçbir düzgün gerekçe göstermeden, geneliyle Türkiye'de yerli tekellerin olamayacağını ileri sürüyorlardı.

Karşı görüştekileriden Kaftaryan, Yakup Demir ile Halis Okan'ın *Barış ve Sosyalizm Sorunları* (1965, sayı 5) dergisinde çıkan bir yazısına dayanıyor görünerek, Rozaliyef'e saldıraı bir yanıt yayınladı. Bunun üzerine ortalık karıştı.

Yakup Demir, Y. Rozaliyef'in Türkiye'nin problemlerini "doğru olarak" aydınlattığını açıkladı. (*Yeni Çağ*, sayı 5, Mayıs 1968, s.388) Ayrıca Halis Okan ile birlikte yazdıkları yazıyı Kaftaryan'ın tek taraflı yorumladığını duyurdu. (*Yeni Çağ*, sayı 6, Haziran 1968, s.458) İçinde farklı düşünenler olsa da TKP, Rozaliyef'in yanında resmen yer aldı.

Türkiye'de tekellerin olamayacağını ileri sürenler genel olarak hiçbir bilimsel sav getirmiyorlardı. Ama Kaftaryan'ın görüşleri, hem bunun oldukça çarpıcı bir örneğiydi, hem de bu görüşü savunanların neden bilimsel sav getirmediklerini gerçekte çok iyi ortaya çıkarıyordu.

Kaftaryan, Türkiye'de tekellerden söz eden bir araştırmanın Türk-Sovyet ilişkilerine zarar vereceğini, şüphe uyandıracağını söylüyordu. Daha çok, "Türkiye, onun ekonomisi, politikası ve Sovyet-Türk ilişkileri hakkında tanımlayıcı eserler" çıkarılmasını öneriyordu. (*agy*, s.459) Türkiye'de tekellerin neden olamayacağını ise hiç mi hiç açıklamıyordu.

Bunun üzerine Yakup Demir'in yaptığı açıklamada şöyle deniyor:

> "Y.N. Rozaliyef'in 'Türkiye kapitalizminin özelliklerine, özel sermayenin devlet kapitalist sektörüyle karşılıklı etkileşmesi gerçeğine dokunmasının, yerli tekellerin doğuş sürecini göstermesinin, milli burjuvazinin çeşitli tabakalarının menfaatleri arasında çelişkileri belirtmesinin, Türkiye'deki sınıflar ve sınıf mücadelesi üzerinde durmasının, S.M. Kaftaryan tarafından yersiz ve Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilere zarar getirecek nitelikte görülmesi anlaşılır birşey değildir.
>
> "Bizce, bugünkü Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve politik hayatının ana çizgisini bilenlerin, Türkiye egemen çevrelerinin sınıfı çehresini tanıyanların, ayrı ayrı sosyal düzenlerdeki devletlerin barış içinde yanyana yaşaması prensibinin ve Sovyetler Birliği'nin dış politikasının ruhunu kavrayanların düşüncesi ve tutumu bu olamaz." (*agy*, s.457-458)

Böylece *Yeni Çağ* sayfalarında açık tartışma yürüyordu. Ve tartışmada bir taraf, çeşitli yanlış görüşlerin yanı sıra önemli bir doğruyu, Türkiye'de tekellerin olabileceğini ve oluştuğunu savunurken, öteki taraf *Sovyet-Türkiye ilişkileri nedeniyle(!)* bu konuma karşı çıkıyordu. Bu unutulmaması, mim konulması gereken bir noktadır.

Aynı konuda partimizdeki görüşlere de örnek verelim.

Yakup Demir ile Halis Okan'ın, *Barış ve Sosyalizmin Sorunları* dergisinin Mayıs 1965 tarihli sayısında çıkan yazısında şöyle deniyordu:

> "Türkiye'de kapitalizmin gelişmesine paralel olarak tedrici bir üretim ve sermaye konsantrasyonu süreci, büyük sermaye birliklerinin, kendine özgü Türk tekellerinin meydana çıktığı görülmektedir."

Aynı yazıda devlet sektörü hararetle savunuluyordu. Kaftaryan, yazıdaki doğruları es geçip, devlet konusundaki yanlışlara dayanmaya çalışmıştı.

Yine Yakup Demir'in, *Kapital*'in yayınlanmasının 100. yıldönümü için yapılan bir toplantıdaki konuşmasında şu fikir yer alıyordu:

> "*Kapital*'in özünü teşkil eden artık-değer kanunu bugünkü Türkiye toplumunun ekonomik üretim organizasyonunda hüküm süren, onun sömürücü mekanizmasını işleten ana kanundur. Hatta Türk büyük burjuvazisi, memleketin üretici güçlerinin nisbeten zayıf olmasına, milli ekonominin yabancı sermayeye bağımlı bulunmasına rağmen, tekelci sermayeye tırmanmaktadır." (*Yeni Çağ*, sayı 9-10, Eylül-Ekim 1967, s.647-648)

Aynı sıralarda S. Üstüngel imzasıyla yazan İ. Bilen 'in bu konudaki görüşleri de Yakup Demir'le aynı doğrultudaydı:

> "AP'nin başını çeken gurup, ... tekelciliğe yükselen ... kodaman burjuvazinin ... en gerici, tutucu kanadının politikasını uyguluyor. Sömürgecilerle, özellikle Amerikan bankaları, tekelleri, kumpanyalarıyla bağlaşık olarak kodaman burjuvazinin memlekette kendisinin tekelci durumunu genişlettiğini göz önünde tutmadan ... AP hükümetinin faşist diktatora zorlamalarını gereğince değerlendirmek ... zordur.
>
> "Memlekette sermaye birikimi ve konsantrasyonu, sermayelerin daha az ellerde toplanması süreci, bankaların anonim ortaklıkların diktacı, tekelci durumu, bunların yabancı tekelci sermayelerle bağlaşması, bu süreç kuvvetlenmiştir." (*Yeni Çağ*, sayı 5, Mayıs 1967, s.387)

İ. Bilen'in o tarihteki çeşitli yazılarında tekelcilik fikri geçmektedir. A. Saydan ise yazılarında ağırlığıyla, işbirlikçi, hatta komprador burjuvaziden söz etmektedir. Tekelcilik sözü geçtiğinde örneğin şöyle geçmektedir:

> "... Yabancı tekellerin ve onların yerli komisyoncularının ..." (*Yeni Çağ*, sayı 7, Temmuz 1969, s.552)

Böylece, arada farklı düşünenler olsa da, ayrıca birçok yanlışla içiçe gelse de, tekelcilik fikri partimizin basınında 1960'larda belirmişti. Aynı yıllarda Sovyetler'de, bizim partinin de katıldığı bir tartışma olmuş ve bu tartışmada taraflardan biri, Türk-Sovyet ilişkileri nedeniyle

fikre karşı çıkmıştı!

I.II.
1970'lerde durum

1970'lerde TİP, kapitalizmi tekelciliğe doğru ilerletti. Yeni kurulan TSİP ise, Hikmet Kıvılcımlı'nın görüşlerini benimseyip tekelci kapitalizmi 1930'lardan başlatma eğilimi gösterdi. Ancak bunlar emperyalistleşme konusunu, bir kuşku ya da soru olarak bile gündeme getirmediler. Bu arada çeşitli sol örgütler, daha henüz Türkiye'de kapitalizmin ve işçi sınıfının varlığına doğru ilerliyorlardı.

Bizde, TKP'de durum neydi? 1970'li yıllarda yeni program çıkmıştı, 1977 Konferans Raporu gibi belgeler vardı ve 1974'ten başlayarak *Atılım* çıkıyordu. *Yeni Çağ* yine sürüyordu. *İşçinin Sesi* ve *Ürün, Savaş Yolu* da çıkıyordu.

Partinin görüşü neydi diye sorarsak, oldukça "esnek" bir yanıt vermek durumunda kalırız: Partinin görüşü herşeydi. Tekelcilik de vardı, kompradorluk da vardı. Bu karışıklığın nedeni çok yayın olması değildi. Tek bir belgenin içinde bile bunlar birlikte, barış içinde yanyana yaşayabiliyorlardı. Yani 1960'lı yıllarda Sovyet araştırmacılar arasında yürüyen ve bizim partinin de katıldığı tartışmanın iki kutbu da parti çizgisine girmişti. Parti içindeki fikir ayrılıkları mı bu iki kutbu partiye taşıdı, yoksa o tartışma mı parti içinde fikir ayrılıklarına oturdu, bunu bilemeyeceğiz. Ancak bildiğimiz şudur ki, o tartışma ile bizim partinin herşeyi söyleyip, hiçbir net sonuç söylememesi, birbiriyle bağlıdır.

Partimizin görüşlerindeki bu ikili yapıyı *Üçüncü Program ve Görevlerimiz*'de Yürükoğlu yoldaşımız çok güzel anlatmış. Oradan okuyalım:

"Türkiye'nin Genel Ekonomik Yapısı

"Program Türkiye'yi kapitalist bir ülke olarak değerlendirir. Pekçok yerinde de 'yerli tekeller'den, 'holdingler'den, 'finans-oligarşisi'nden söz eder. Bunlar çok doğru saptamalardır.

"Ama öte yanda, Türkiye'de kapitalist gelişme düzeyini olduğundan geri göstermeye çalışan, feodal artıkları, toprak ağalığını (kapitalist büyük çiftçiliği değil) aşırı derecede abartan saptamalar çok daha *fazladır*.

"Programın her yanı, 'işbirlikçi burjuvazi-toprak ağası', 'büyük sermaye ve toprak ağaları', 'anti-feodal dönüşümler', '*Türkiye'nin endüstrileşmesine başlamak'(!)*la doludur.

"Demek ki, Türkiye'nin toplumsal gelişme düzeyi konusunda programda iki farklı görüş vardır. ...

"Üçüncü Program 1973'te taslak olarak komünistlere sunuldu, 1977'de Konferans toplandı. Aynı iki farklı görüş Bilen yoldaşın Konferans'ta okuduğu Rapor'da da yer aldı. Örnekleyelim. Konferans Raporu'nun bir yerinde şöyle deniyor:

" 'Türkiye'de bugün 43 banka vardır. ... 7'si yabancı. ... Bunlar yerli ve yabancı tekellerle bağlıdırlar. ... Türkiye'de bugün, yüze yakın holding vardır. Ama en büyüklerinin sayısı 10 kadardır. ... Ayrıca bir OYAK Holding vardır. Ordunun başındaki militarist kliği yerli ve yabancı tekellerle bağlamaktadır. ... Bugün Türkiye'de milyarlara kumanda eden 13 aile vardır. ... Çukobirlik, Fiskobirlik, Tariş gibi kuruluşlarla, bankalarla bağlı en büyük toprak ağalarının, çiftlikçilerin sayıları 350'dir. İşte gerici, faşist karması ortak hükümet bunların hükümetidir.

" 'Alaşağı edilecek erk bu gerici egemen sınıflardır, çevrelerdir, onların halk düşmanı hükümetleridir.'

"Yukarıdaki alıntıda, yerli bankaların, yerli, yabancı tekellerle bağlılığından, holdinglerden, finans ailelerinden söz ediliyor. Bunların siyasal ekonomideki adı *'finans-kapital'*dir, *'finans-oligarşisi'*dir. Yine alıntıda geçen 'bankalarla bağlı büyük toprak ağaları, çiftlikçiler', olsa olsa finans-oligarşisiyle bağlı ya da onun parçası olan büyük kapitalist tarımcılardır.

"Alıntıda dikkat edilmesi gereken bir başka önemli nokta da, *'alaşağı edilecek erk'* olarak bunların, tekelcilerin, finans-kapitalin gösterildiğidir. Tüm bu saptamalar doğrudur. ...

"Öte yanda, Konferans Raporu'nda bir de şöyle saptamalar vardır:

" 'Memleket ekonomisinde endüstri kesimi dinamiktir. Bu kesim, bugün verilere göre, ulusal üretimin %27'sini veriyor.'

"Bu alıntıdaki 'dinamiklik' sözü verilen oranın yanında komik kalıyor ve alıntının tümü, Türkiye'deki kapitalist gelişme düzeyini olduğundan çok geri gösteriyor. Çünkü bu %27 oranı, gerçekte üretici bir sektör olmayan hizmet sektörünü de hesaba katan *burjuva istatistiklerinin* verdiği orandır. Oranı bunu belirtmeden, rasgele kullanmak endüstrinin üretimdeki payını, gerçek durumdan çok daha düşük göstermek demektir.

"Komünistlerin, sektörlerin üretim paylarını, gerçek üretken sektörlere göre belirlemeleri gerekir. Buna göre bakıldığında, aynı 1977 yılında, üretimin %65.76'sının endüstride üretilmekte olduğu görülür. Aradaki fark, bunu yazanların, ya Türkiye'de kapitalist gelişmeyi olduğundan düşük göstermekten bir yarar umduklarını, ya da en azından rakamları bilimsel değerlendirmeyi pek iyi bilmediklerini gösteriyor.

"Devam edelim. İki alıntı daha alalım.

" 'İşbirlikçi burjuvazi, onunla bütünleşen, onunla birlikte egemenlik süren büyük toprak, çiftlik sahipleri. ...'

" 'İşbirlikçi büyük burjuvazi yabancı, çok uluslu tekellerle, emperyalist sermayelerle bir bütünleşme süreci içindedir. Halkımızın, bütün ulusal güçlerinin savaşımı, direnişleri bu iki başlı düşmana karşıdır. TKP'nin eylem programı, savaşı, politikası buna göre çizilmiştir, işlenmiştir.'

"Gerçekten güzel cümleler, güzel bir Türkçe. Ama, 'TKP'nin savaşı buna göre çizilmiştir, alaşağı edilecek erk budur' saptamalarını alt alta dizdiğimiz zaman insanın kafası çorba oluyor. Alaşağı edilecek erk hangisidir? Biri 'finans-oligarşisidir' diyor, ötekisi 'işbirlikçi burjuvazidir' diyor.

"Türkiye'nin genel ekonomik yapısı konusunda dikkat çekilmesi gereken bir önemli nokta da, yer yer 'tekelci', 'finans oligarşisi' denmesine karşın, ne Program'da, ne Konferans Raporu'nda *'işbirlikçi tekelci burjuvazi'* kavramının geçmeyişidir. Bunun yerine, her satırda, *'işbirlikçi burjuvazi'* denişidir. Oysa, işbirlikçi burjuvazi kavramı, emperyalizmle işbirliği eden ama tekelciliğe yükselmemiş büyük burjuvaziyi anlatır.

"Programdaki bu bulanıklığın gerçek anlamını kavramak için yine o yıllarda Ahmet Sayc'an yoldaşın *Yeni Çağ*'da yazdığı bazı yazılara dönmek gerekir. ...

" 'Sanayi burjuvazisi ile *egemen büyük aracı ticaret burjuvazisi, toprak beyliği* arasında çatışmalar sürekli ve muayyen ölçülere göre de barışmazdır. (abç)

" 'Türkiye'de işbirlikçi kapitalizmin bunalımları gittikçe yoğunlaşmakta olan emperyalizmle, devlet-tekelci kapitalizmiyle ilişkilerinde yeni gelişmeler, oluşmalar vardır. Bu yeni gelişmelerin, oluşmaların başlıca niteliklerinden biri komprador burjuvazinin, işbirlikçilerin holdingciliğe, tekelciliğe yönelmeleridir. *Holdinglerin, tekellerin yönetimi komprador ticaret burjuvazisinin elinde kalmıştır. Vehbi Koç, Hacı Omer Sabancı, Fuat Süren gibi* kompradorluktan, aracılıktan, büyük ticaret burjuvazisinden gelenler Türkiye'de en büyük sermaye birikimini sağlayan holdinglerin başındadırlar. Bu holdingler artık yalnız ticaretle yetinmiyor, yalnız Amerikan, Batı Alman ve öteki kapitalist ülkelerin, uluslararası tekellerin ürünlerini Türkiye'de pazarlamakla kalmıyor, aynı zamanda sanayi üretimine de yöneliyor.' (abç)

" '... *Yarı-sömürge parlamentarizm* şartlarındadır ki, Türkiye'de emperyalizme karşı savaş alanında Atatürk'ün egemenliği devrin den çok daha gerilere gidilmiştir.' (abç)

" 'Türkiye ekonomisine *büyük ticaret burjuvazisi* ithalat, ihracat şirketleri, büyük komisyoncular, yabancı firma temsilcileri, silah tüccarları önemli ölçüde egemen olduklarından devletin kredi ve döviz kaynakları da önemli ölçüde bunların çıkarlarına harcanmaktadır.' (abç)

"Saydan yoldaşın yazılarından bu uzun alıntıları yapmamızın amacı, Program ve Konferans Raporu'ndaki oportünist çizginin izini sürmektir.

"Görülüyor ki, Saydan yoldaşa göre, 1974'lerde, 1976'larda Türkiye ekonomisine egemen güç, Koçlar, Sabancılar(!) gibi *'büyük aracı ticaret burjuvazisi'*dir. Ve Türkiye *yarı-sömürge* bir ülkedir!

"(...)

"Buraya dek göstermeye çalıştıklarımızdan çıkan sonuç, Türkiye'nin genel ekonomik yapısı konusunda hem Program'da, hem Konferans Raporu'nda iki ayrı anlayışın varlığıdır. Biri Türkiye'de feodalizm sorununun varolmadığını (feodal kalıntıların varolmadığını demiyoruz, feodalizm sorununun varolmadığını), ülkeye tekellerin egemen olduğunu, finans-kapitalin oluştuğunu vurgulayan anlayıştır. İkincisi, tekelciliği yeterince belirmemiş bir olgu olarak gören ve tarımda feodalizmin yerini abartan görüştür.

"Programı dikkatli okuyunca ikinci görüşün çok daha fazla yer tuttuğu görülür. Bu, metnin yazılışı sırasında klasik oportünist görüşün daha ağırlıkta olduğunun kanıtlar. Öte yanda Konferans Raporu'nda, 'tekelci', 'finans-kapital' gibi doğru saptamaların sayısında artış olduğu görülür. ...

"TKP'deki eğilimlerin güçlenme çizgilerini böyle metinlerde geçen kavramları sayarak, onları birbirine çarpıp bölerek bulmaya çalışmak olanaksızdır, doğru da değildir. Biz onu yapmıyoruz. Yalnızca, yaşamda ortaya çıkmış eğilimlerin izinin o sayılarda sürülebileceğini söylüyoruz.

"Devlete sahiplik konusu

"TKP'nin Üçüncü Programı'nda kesinlikle aydınlığa çıkarılması gereken ikinci nokta, devlete sahiplik konusudur.

"Programın yazıldığı dönemde, ikinci çizginin, yani klasik oportünizmin ağırlıkta olusu sonucu, devlete 'işbirlikçi burjuva-toprak ağası ikilisi' egemen oldu. Bu saptama Program'da sayısız kez yinelendi. 'Tekelci' 'oligarşi' sözcükleri de Program'ın lüksü olmaktan öteye gitmedi.

"Programda, devlete kimin sahip olduğu konusunda kilit saptama şudur:

" 'Memlekette toprak ağalarıyla sarmaşan, emperyalist tekellere bağlaşan, holdingçiliğe, tekelciliğe yükselme, finans-oligarşiye dönüşme, devleti ele geçirme süreci içinde olan ve militarist klikle bütünleşen büyük burjuvazi egemenlik sürüyor.'

"Görüldüğü gibi, o sırada yurtta tekelci olmayan büyük burjuvazi egemendir! Hem de, ortacılığa ve Leninistlere verilen 'yükselme', 'dönüşme' ödünleriyle iş daha da içinden çıkılmaz olmuştur.

"Dahası, öyle bir büyük burjuvazi ki, *'devleti ele geçirme süreci içinde'!* 1973'de büyük burjuvazi devleti daha ele geçirmemişse, devlet kimin? Kimin bu, Komintern'in deyimiyle 'burjuva Kemal'in kurduğu 'Türkiye Cumhuriyeti'?

"Evet, Program'da devlete 'genelinde' işbirlikçi burjuva-ağa ikilisi egemendir. Tekel sözleri yer yer geçiyor ama bunların egemenliği üstüne saptama yoktur.

"Oysa Konferans'ta, hem tekelci burjuvazinin, finans-oligarşinin hem de 'geleneksel' işbirlikçi burjuva-ağa ikilisinin egemenliğinden söz edilmektedir. ...

"Biz ... Program'da cümle içinde virgül aralarına serpiştirilen, Konferans Raporu'nda 'bağımsız saptamalar' düzeyine yükselen görüşü savunduk, hâlâ da savunuyoruz. 1973'te de, daha sonra da devlet, finans-oligarşisine yükselen, devlet-tekel kapitalizmini ortaya çıkaran, tarıma da dalan tekelci burjuvazinin devletidir."

Partide iki görüşün varlığını, bu görüşlerin güç dengelerine göre nasıl değişik karışımlarda ortaya sürüldüğünü yukarıdaki satırlar çok güzel anlattı. Birbiriyle çelişen iki anlayışın ilelebet barış içinde yaşaması beklenemezdi. Nitekim *İşçinin Sesi*, yukarıda yoldaşımızın da belirttiği gibi, bu iki anlayıştan doğru olanına yapışmış ve onu mantıksal sonucuna doğru geliştirmeye başlamıştı.

Bu süreç 1976'da başladı. *İşçinin Sesi* partiye katkı anlayışıyla, doğruları buluyor, öne sürüyordu. Bu çok etkili oluyordu. *İşçinin Sesi* bu nedenle partide aranan, okunan bir yayın organı olmaya başlamıştı. Yaptığı etki bölücü değil, partiyi doğrular temelinde birleştiriciydi.

Şimdi bu süreçte *İşçinin Sesi*'nin görüşlerine bakalım.

I.III.
İşçinin Sesi ve Türkiye'nin emperyalistleşme isteği

Bundan 10 yıl önce 1976'da, Türkiye'de devrimci durum varken, *İşçinin Sesi*'nde Yürükoğlu yoldaşımızın "Bunalım kalıcıdır" başlıklı bir yazısı çıkmıştı. Yazıda yoldaşımız şöyle diyordu:

"Toplumumuzu en ince dokusuna dek giderek saran ve giderek olgunlaşmakta olan bu devrimci durumun, bu sosyo-siyasal krizin derin ekonomik ve sosyal nedenleri vardır. Türkiye finans-kapitali, dünya halklarının sömürüsünden elde ettiği tekelci süper kârlara dayanarak, bu süper kârların bir kırıntısını kendi işçisine vererek toplumdaki çelişkileri geçici bir zaman için yumuşatabilen Batı finans-kapitalinden farklıdır. Türkiye burjuvazisinin bugün elinde sömürebileceği yer yalnızca Anadolu ve Kıbrıs'ta el koyduğu bölgedir. Öyleyse Batıdakinin tersine, kârını arttırmak isteyen Türkiye tekelci burjuvazisi en başta ve başlıca Türkiye işçisini, halkını daha yoğun, daha yoğun sömürmek zorundadır. Olan da budur."

Görüldüğü gibi, finans-kapitalin varlığı, emperyalistleşme isteği, bu istekle Kıbrıs'a el koymuş olduğu, ama Batıdaki büyük ortakları gibi emperyalistleşemediği için dönüp Türkiye işçisini, halkını yoğun olarak, azgınca sömürdüğü, bundan ta 10 yıl önce net ve açıkça konmuştur.

Aynı sıralarda *İşçinin Sesi*'nde bu konuya ilişkin başka yazılar da çıktı. Örneğin, "it ite, it kuyruğuna" başlıklı ve 9 Ocak 1977 tarihli *İşçinin Sesi*nde çıkan yazı, dış ilişkiler kördüğümünü anlamak açısından bugün de aynen geçerlidir.

"Bugün tekelci burjuvazi ülkeye, devlete egemen. Bunu anlamadan hiçbir olay açıklanamaz. Türkiye Cumhuriyeti'nin en gerici hükümeti MC neden siyonizme 'karşı'? Neden ulusal kurtuluş hareketlerini 'destekliyor'? Arap ve Afrika halklarıyla dostluk için neden ölüp bitiyor? Neden Çağlayangil Amerika'ya 'güvenini yitirmiş'?

"Kıbrıs 'barış harekatının', Libya'ya, Tunus'a uzanan 'dostluk eli'nin altında yatan nedir? Yunanistan'la rekabetin, İran'la 'kardeşliğin' vb., vb. altında neler yatıyor? Almanlar, Japonlar Türkiye'ye geliyor, Demirel Kerkük'e gidiyor. Nedir bu?

"Tekelci burjuvazi genişlemek istiyor. Bunun için bir yandan Arap, Afrika halklarına kuzu postuna sarınıp gözüküyor. Aynı zamanda, emperyalist sistemin iç çelişkileriyle oynama çabası içinde, bir kucaktan ötekine geçip, bir üçüncüye göz kırpıyor. Bu arada kendi düzeyinde bazı rakipleriyle çatışıyor, ötekileriyle ittifaklar kuruyor. Emperyalist merkezler de bu durumu kullanmak için birbirleriyle yarışıyorlar. Almanı gidiyor, Japonu geliyor."

Bugün olanlar da çoğunluğuyla aynen bu yazıda söylendiği gibidir. Ancak geçen zaman içinde süreçler ilerlediğinden, emperyalist merkezler bugün "bu durumu kullanmanın" yanı sıra, engellemek için de birbirleriyle yarışıyorlar.

Türkiye'nin emperyalistleşme "gereksinimi"ne ilişkin en güzel, en kapsamlı, en derin görüşler, Türkiye işçi ve komünist hareketi için her açıdan tarihsel önem taşıyan *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye* kitabında yer almıştır. 1978'de yayınlanan bu kitapta Yürükoğlu yoldaşımız şöyle diyordu:

"... 1970'lerle birlikte ekonomiyi ahtapot gibi saran, devletle sarmaşan finans-kapital olgusu toplumsal çelişkileri yumuşatmıyor. Tersine azdırıyor.

"(...)

"... Tekellerin ve finans-kapitalin ortaya çıkışıyla birlikte sermaye ihracı da gündeme gelir.

"Son yıllarda Türkiye'de de sermaye ihracı denemeleri var. Bazı tekelciler hatta İngiltere'ye ..., bazıları İsviçre'ye ... ve Almanya'ya, Kıbrıs'a, Libya'ya yatırım yaptılar. Libya Suudi Arabistan, Irak ve öteki Ortadoğu

ülkelerinde 24 Türkiyeli insaat firması kontratla altyapı tesisleri kuruyor. İran-Pakistan-Türkiye arasında devlet düzeyinde entegrasyon eğilimi var. Ama bu denemeler çok cılızdır.

"Lenin *Emperyalizm* yapıtında, bir İngiliz 'finans kralı' olan Cecil Rhodes'un 1895'te söylediği şu sözleri aktarıyor: *'Eğer iç savaşı önlemek istivorsan emperyalist olacaksın.' (İtalikler bizden)* Ve, '...önde gelen Britanyalı burjuva siyasetçiler bile modern emperyalizmin salt ekonomik denebilecek kökleriyle, sosyal-siyasal kökleri arasındaki bağı gördüler' diye ekliyor. Bugün Türkiye'nin önde gelen burjuva siyasetçilerinin bu bağı görmediklerini mi sanıyoruz? Görüyorlar. Son 10-15 yılda gelen giden tüm hükümetlerin programı gördüklerini kanıtlıyor. Ancak tükenmez sermayeyle ve çok yüksek teknolojiyle donanmış emperyalist devlerin varlığı bu kapıyı açtırmıyor. Yapılan kısıtlı 'sermaye ihraçları' da yine şu ya da bu emperyalist tekelin koltuğu altında gerçekleşebiliyor. ...

"Lenin'in dediği gibi, kapitalizm yayılma gereksinimi duyup da yayılmazsa derinleşir, içeride yoğunlaşır. Türkiye'de olan da budur. .. Türkiye tekelleri devleti yedeğe alıyor, onunla kaynaşıp bütünleşiyor, onu kendi çıkarlarına bağlayarak *ülke içindeki sömüruyü yoğunlaştırmada* kullanıyor. ...

"(...)

"Böyle bir ortamda 'Batı biçimi burjuva demokrasisi' yaşayamaz. Batıdaki ılık demokrasinin temeli emperyalist süper kârdır. ...

"(...)

"...Türkiye burjuvazisinin 'özgürlükler' vermeye nefesi yoktur. Türkiye'de bugünkü faşist tehlikenin kaynağı da burada, bu ekonomik toplumsal yapıdadır. ...

"(...)

"... Bu nedenle, sosyal demokrat reformculuk, 'sömürüyü kaldıracağız', 'halk sektörü' vb., belgilerle iktidara gelmiş olsa bile, bu iktidar 'sosyal demokrasinin çıkmazı'nı yığınlara iyice göstermekten başka bir sonuç vermeyecekti. Ve de vermiyor. Çünkü Türkiye'de orta yol geçicidir." (*Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye*, 5. basım, s.54-57)

Burada söylenenlerin doğruluğunu yaşam tartışmasız bir biçimde kanıtladı.

I.IV. Komünist enternasyonalistlerle sosyal emperyalistler ayrılıyor

1976'dan başlayarak *İşçinin Sesi*'nde yazılan görüşlere hiçbir kötü tepki gelmemişti. Tam tersine Bilen yoldaş, Berlin danışma toplantısında emperyalizmin zayıf halkası Türkiye fikrini dile getirdikten sonra, bu konuda broşür işini bilerek Yürükoğlu yoldaşımıza vermişti.

Partinin giderek doğruya yürüme eğrisi 1977'ye kadar iyi gitti. 1978'de çekişmeli yürüdü ama yine yürüdü. Bu arada *Savaş Yolu* gibi bazı yayınlarda, Ecevit hükümetine sosyal emperyalist içerikli bazı öğütler çıkmıştı. Karışıklık, bulanıklık hep vardı Zaten çekişme net ve doğru olanla karışık ve bulanık olan arasındaydı.

1978 Aralık ayında *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye* çıkınca, çekişmenin düzeyinde bir sıçrama oldu. Kitapla birlikte daha net ve daha doğru olmuş konum, karşısında daha netleşmiş yanlışları buldu. Yine de ağırlık doğrudan yanaydı. Sağ oportünizmi ayıklamak planlanıyordu. Birden planlar değişti. O toplantıda Veli Dursun yoldaşımız, başka bir yerde alınan kararla, çeşitli uydurma gerekçelerle merkez komitesinden çıkarıldı. Bu durumda Rozaliyef-Kaftaryan tartışmasını hatırlamamak elde değil. Türkiye'de koca holdingler dururken, sınıf savaşı yeri göğü inletirken, tartışmayı Kaftaryan mı kazanmıştı? Bunu bilemeyiz, ama iki ayrı yol belirmişti.

I.IV.I. İşçinin Sesi:

Komünist enternasyonalıst çizgi menşeviklerin tüm tasfiyeci, karalamacı çabalarına karşın *İşçinin Sesi*, savaşarak örgütlenip, Türkiye'de gidişatı etkilemeye çalıştı. Ama geç kalmıştı.

Türkiye'de orta yolun geçiciliğini yaşam tartışmasız bir biçimde kanıtladı. Devrimci savaşım oportünizm ve sosyal demokrasi yüzünden yenilgiye uğrayınca faşizm geldi.

TKP Eşgüdüm Komitesi Üst Bürosu'nun 14 Eylül 1980'de yayınladığı bildiride şöyle deniyordu:

"Emperyalizm ve tekelci burjuvazi, devrimci durumdan karşı-devrimle çıkabilmek, derin ekonomik-toplumsal bunalımı tersinden çözmek amacıyla, gerici generaller eliyle faşist bir darbe yaptı. Yerli tekelci burjuvazi bu darbe ile Türkiye'nin emperyalistleşmesinde ve devlet-tekelci kapitalizminin işleyişinde önemli bir aşamaya ulaşmayı amaçlıyor." (*Türkiye Komünist Partisi II. Leninciler Konferansı — 1981 — Kararlar*. s.17)

Bundan sonra, 1981'de toplanan II Konferans bu fikirleri daha da açtı:

"Faşist iktidar, Ortadoğu bölgesinin kritik günler yaşadığını, bu nedenle ordunun savaş hazırlığını aralıksız sürdürdüğünü söyleyerek, '.. askerlerimiz savaşa hazırdır' diyor. Bu 'hazırlığın' parçası olarak askeri endüstriyi güçlendirmeye çalışıyor. Çeşitli kesimlerden genelgeyle silahlı kuvvetleri güçlendirme vakıflarına 'bağış' toplayarak bunları askeri endüstriye, örneğin OYAK, Vakıflar Bankası ve devletin ortak olduğu ASELSAN'a aktarıyor.

"Askeri endüstriyi güçlendirme, savaş çığırtkanlığı, dışarıya yatırım yapmanın desteklenmesi vb. faşist cuntanın emperyalistleşme hedefini sergiliyor. Cuntanın dış siyaseti, İsrail ile konsolosluk ilişkilerini kesmesi vb. de buna yöneliktir. Kuzey Kıbrıs'ın işgali, çeşitli dış yatırımlar bu eğilimin uzun bir süredir varlığını kanıtlıyordu. Bugün Nijerya'da Eczacıbaşı 120 milyon dolarlık yatırımla Afrika'nın en büyük ilaç fabrikasını kuruyor. Eczacıbaşı'nın Nijerya devletiyle ortak olan bu yatırımdaki payı %37,5'tur. Makinalar, kullanılacak gereçler, teknoloji ve uzmanlar Türkiye'den gitmektedir. Bunun da gösterdiği gibi, emperyalistleşme eğilimi oldukça ilerlemiştir. Cunta şimdi bu eğilimi daha güçlendirmek için uğraşıyor.

"Faşist iktidarın tüm yaptıkları, içeride üretim güçlerini merkezi bürokratik denetim altında örgütleyerek, büyük mülkiyeti destekleyerek, dışarıda emperyalistleşerek, üretim ilişkilerini finans-kapital yararına genişletme çabasıdır. İşçi sınıfına ve Kürt halkına, komünistlere ve devrimcilere, tüm emekçilere uygulanan terör bu çabanın sonucudur. Hapishanelerde 100 bini aşkın tutuklu bu çabanın sonucudur. Faşizm, halka karşı özlemlerini, halka karşı baskıyla gerçekleştirmek istiyor.

"(...)

"Teorik olarak, faşizm, faturasını halkımıza ve başka halklara ödeteceği sancılı bir yoldan ekonomik ve toplumsal bunalımı *uzun bir sürede* ve yine geçici bir dönem için çözme şansına sahiptir.

"(...)

"... Faşist diktatörlük bu şansı gerçekleştirmek için her yolu deniyor, deneyecektir. Osmanlı ve Cumhuriyet tarihini, genel olarak dini, özellikle de Türkiye'nin İslam ülkeleri üzerindeki halifelikten kalma etkisini, bu ülkelere göreceli olarak Türkiye'de kapitalizmin daha gelişmiş oluşunu, ulusal kurtuluşçu kuzu postunu kullanıyor. Son zamanlarda emperyalizmin Ortadoğu'da stabilizasyon sağlayabilecek güce gereksinimi oluşundan ve sosyalist ülkelerin de belli yanlış siyasetlerinden yararlanıyor. Türkiye'nin jeopolitik önemini sömürüyor. ...

"Faşizm teorik olarak ekonomik toplumsal bunalımı çözebilir ama pratikte baktığımız zaman, 'çözemeyecektir' diyoruz. Bu da bilimseldir. Çeşitli verilerin hangi yöne işleyeceğini hesaba katarak daha yakın olasılığın saptanmasıdır. Cuntanın kullanabileceği belli kozların varlığına karşın pratikte finans-kapitalin isteği kursağında kalacaktır." (*agy*, s.27-29)

II. Konferans'ın belirttiği gibi, faşizmin isteği gerçekten de kursağında kaldı. Faşizm çözüldü. Ara döneme girdik. Menşevikler, adına 5. Kongre dedikleri ve hâlâ hakkında garip bilgiler edindiğimiz bir toplantı topladılar. Böylece gerçek bir komünist partisi içinde yer alma şanslarını da yitirdiler. Bağlar koptu. Gerçek TKP'nin gerçek 5. Kongresi geçen yıl toplandı. Partinin 4. Programı'nı, yeni tüzüğünü kabul etti ve önemli kararlar aldı.

Programımızda Türkiye'de tekelci kapitalizme ve bunun emperyalistleşme isteğine ilişkin net, doğru görüşler yer aldı.

"Türkiye'de devlet-tekelci kapitalizmi

"Türkiye emperyalizmin sömürüsü altında, endüstrileşmesini tamamlamamış, teknolojik açıdan geri, orta derecede gelişmiş bir kapitalist ülkedir. Bu temel üstünde, tekeller büyüyüp güçlenmiş, finans-kapital oluşmuş ve devletle tekeller içiçe geçerek devlet-tekelci kapitalizmine yükselmiştir. Endüstri başı çeken sektördür.

"Türkiye kapitalizminin gelısme özellikleri

"Halk devrimine yol vermemek koşuluyla, Kurtuluş Savaşı'nda emperyalist işgalcileri kovmak, pazarını başkasına kaptırmamak Türkiye burjuvazisinin işine geldi.

"Emperyalist işgalciler kovulunca, burjuvazi devletin tüm olanaklarından yararlanarak kapitalizmi geliştirme yolunu tuttu. Ekonomik, toplumsal, siyasal her türlü şiddet ve kandırmacayı uygulayarak ilkel sermaye birikimini sürdürdü.

(...)

"Özellikle 1950 sonrasında Türkıye'de hızlı bir ekonomik gelişme yaşandı, ancak bu gelişmeye büyük dengesızlikler eşlik etti. Bu dönemde, emperyalizmle işbirliği içinde büyük burjuvazi hafif endüstri temelinde hızla tekelleşme yolundan yürüdü.

"Kapitalizm Türkiye'de serbest rekabetçi dönemi yaşamadan *daha baştan* tekelci olarak gelişti. Bankalar, devlet ve yabancı sermaye ile birlikte, tekellerin doğuşunda ve gelişmesinde en önemli rolü oynadı. Bu nedenle tekelleşme sürecinin kendisi banka ve endüstri sermayesinin içiçe geçme, yerli *finans-kapitalin* ortaya çıkma süreci oldu. Bu süreç, 1960'larda ülke ekonomisinde tekellerin ağırlık kazanmasını, 1970'lerde finans-kapital egemenliğini getirdi. Aynı zamanda sermaye ve mal ihracı olarak dışa açılma, emperyalistleşme gereksinimi ağırlık kazanmaya başladı.

"Finans-kapital, Türkiye'deki orta gelişmiş tabanın üzerinde doğmuş, o tabanı kendi çıkarlarına bağımlı kılmış, bu doğrultuda örgütlenmeye yönelmiştir.

"Bugün Türkiye'de finans-kapitalin yanı sıra yaygın bir küçük kapitalist ve ondan da yaygın bır küçük uretim vardır ve bu ülkenin orta gelişmişliğinin bir göstergesidir.

(...)

"Türkiye Kürdistanı'nda yarı-feodal kalıntılar yer yer sürmektedir. Ancak kapıtalizm bu ilişkılerin hepsini kendi işleyişi içine almış, böylece sömürüsünü iyice barbarlaştırmıştır.

"Savaş sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti içinde Türk burjuvazisi iç sömürgesi olan Türkiye Kürdistan'ını yağmaladı, talan etti. Bu sömürge siyaseti sonucunda Kürdistan'ın insanı büyük yıkıma uğradı, üretici güçlerin gelişmesine sekte vuruldu.

"Türkiye bütününün etkisiyle, Kürdistan'da kapitalist gelişme 1960 sonrasında daha hızlı yol aldı. Ulusal baskı azalmadı. Özellikle devlet-tekelci kapitalizmının Türkiye'de egemen olduğu 1970'ler sonrasında Kürdistan, finans-kapital tarafından yeni bir tarihsel temelde, yeni yöntemlerle sömürülmektedir. Tekelci kapitalizmin sömürü mekanizmaları Kürdistan'ın geri temelinde yankılanınca Kürt emekçisi için daha sancılı sonuçlar doğurmaktadır.

"Türkiye finans-kapitali eski iç sömürgesi Kürdistan'ın yanına 1974'ten sonra yeni bir sömürge daha, Kuzey Kıbrıs'ı katmaya başladı. İşgal bölgesinin ekonomisi Türkiye'ye sıkıca bağlandı.

"Kuzey Kıbrıs'ın işgali, Türkıye burjuvazisinin kendisini yeni bir temelde, yeniden gözlerini ülke dışına dikebilecek bir güç olarak görmeye başladığının kanıtıdır.

"Türkiye'de devlet-tekelci kapitalizmi

"Cumhuriyetin ilk yıllarında devlete 1923 İzmir Ekonomi Kongresi'yle oldukça liberal bir siyaset biçildi. Devlet burjuvazinin güçlenmesi için elverişli koşulları 'dolaylı' yoldan sağlamayı üstlendi.

"Ne var ki, ülkede yeterli sermaye birikiminin yokluğu ve 1929 bunalımının etkileri, 1932'de burjuva devletini ekonomiye doğrudan katılmak, 'devletçilik' (etatizm) siyaseti izlemek zorunda bıraktı.

"Devletçilik siyaseti, sermaye birikimi mekanizmasını harekete geçirme işlevini tamamlayınca bırakıldı. Ama devletin ekonomik eylemleri yok olmadı. Devlet bu kez, büyük sermayenin finans-kapitalleşme sürecinde etkin rol almaya başladı.

"1960-70 dönemi, finans-kapitalin egemenlik kurma çabalarıyla belirlenir. Bu dönemde, yeniden planlama ve genel olarak hızla artan devlet işletmeleri gözlenmektedir. Devlet, banka endüstri, yabancı sermaye, "ordu" sermayelerinin karması kuruluşlar ortaya çıkmıştır. Türkiye'de ordunun üst katlarını tutmuş militarist klik, finans-kapitalle kaynaşmıştır.

"1970'lere geldiğimizde devletin rolü nitelik olarak farklıdır. Bu *yeni aşama* tekellerle devletin her geçen gün biraz daha içiçe geçmesi, kaynaşması, devletin tekellerin eline geçmesiyle belirlenir. Tekellerin gücüyle devletin gücü *tek bır mekanizmada* bütünleşmiştir. Devlet *tekelci sermayenin genışletilmiş yeniden üretim surecinde* somut görev üstlenmış, bu sürecin en önemli parçası olmuştur.

"Türkiye'de *devlet-tekelci kapitalizmi* vardır.

"Türkiye'de devlet-tekelci kapitalizminin sonuçları

"Türkiye'de devlet-tekelci kapitalizmi oluşumu Batıdaki sonuçları doğurmuyor, doğuramaz. Emperyalist ülkeler geçmişte emperyalistleşme yoluyla iç savaşı, kapitalizmin yıkımını önlediler, ama bu sonuç Türkiye için geçerli değildir.

"Dünya emperyalist sisteminin bugünkü gelişme aşamasında, Türkiye'nin emperyalistleşebilmesi çok güçtür. Yapılan kısıtlı 'sermaye ihraçları'yla da Türkıye, 'emperyalizmin atlama tahtası' olmaktan öteye geçememektedir.

Olgunlaşmış ama gerçekleşmemiş olan 'emperyalistleşerek sorunları çözme' isteği gerçekleşse de ülkeyı bir alt emperyalist ülke olarak yeni karmaşık çelişkıler içine sokacak bir istektir. Türkiye finans-kapitali varlığını sürdürebilmek ıçin asıl olarak ülke içinde sömürüyü aşırı yoğunlaştırmak, bu arada iyice keskınleşen sınıf çelişkilerini de 'bastırmak' zorundadır.

"Aşırı yaygın kuçük üretim tabanı üzerinde devlet-tekelci kapitalizminin ekonomiye egemen olduğu, finans-oligarşisinin devleti elinde tuttuğu, emperyalistleşme gereksiniminin karşılanamadığı, üstelik yerli tekellerle içiçe geçmiş emperyalizmin her yoldan sömürdüğü ve askersel güdümü altında tuttuğu orta derecede gelişmiş bir ülke olan Türkiye, ekonomik, toplumsal ve siyasal bunalımların kıskacından kurtulamaz. Türkıye'de kapitalizm çıkmazdadır, devrimle çözülebilir bir durum süregendir.

"Böyle bir ekonomik yapı sürekli olarak totaliter, faşizan, faşıst rejimler üretmekte, kısa sureli yaşanan 'demokratik' aralar ise burjuva anlamda bile güdük bir demokrasi olmaktan öteye gitmemektedir.

"Kapitalizmın çerçevesı içinde ya emperyalistleşme, ya çürüme. Komünıstlerin buna yanıtı: 'Ne emperyalistleşme, ne çürüme, sosyalizm''dir. Sosyalizm Türkiye'de üretim güçlerinin gelişmesinin önündeki engeli aşmak için gereklidir. Emperyalizm ve yerli finans-kapital bağımlılığından kurtulmadan Türkiye'de gerçek bir gelişme yolu açılamaz. Türkiye emperyalizmin zayıf halkası olmaktan kurtulamaz.

"Türkiye'de orta yol geçicidir. Türkıye toplumunun önünde iki yol vardır. Ya halkın aşırı sömürüsünü garanti altına alan faşizm, ya halkın devrimci enerjisini seferber ederek sorunlarını çözecek devrim." (*Türkiye Komunıst Partisi — İşçinin Sesi Program*, s 18-24)

I.IV.II. Resmiler: Sosyal emperyalist çizgi

Daha ayrılık patlak vermeden, parti içinde farklı hem de çok farklı sesler duyuluyordu. Örneğin *Savaş Yolu*'nda Ecevit hükümetine üçüncü dünya ülkele-

riyle ilişkilerde akıl veren çarpıcı bir yazı yayınlanmıştı. Yanılmıyorsak 2. sayısında.

Tekelleşme parti basınında bir kez söylenmeye başladıktan sonra, tümüyle geri alınması çok güç bir değerlendirme. Bu nedenle, menşevikler hiçbir zaman tekelleşme yoktur deme noktasına gitmeyi denemediler. Ama 1977 Konferans Raporu'nda yıkılacak erk diye gösterilen finans-oligarşisi, holdingci, tekelci burjuvazinin yerine "bir tekelleşme süreci" kondu ve bu süreç gevelendi durdu. Bu kansız darbeyle tekelcilik erkten indirildi.

Komünistlerle oportünistleri ayıran temel nokta burjuvaziye tutum oldu. Genel olarak burjuva kuyrukçusu menşevizm, bunu tekelci kapitalizm koşullarında yaptığı zaman, burjuvazinin kuyruğunda dışa açılması, sosyal emperyalist olması da doğal, hatta kaçınılmazdır. Nitekim öyle de oldu. Bazı örnekler verelim.

Bakın B. Güner, *Atılım*'ın Nisan 1982 sayısında Türkiye finans-kapitalinin Ortadoğu'yla kurduğu ilişkileri ABD'ye karşı nasıl koruyor:

"...Son zamanlarda Türkiye'yle bölge (Ortadoğu, Arap — *İ.S.)* ülkeleri arasındaki ilişkiler, ülkemizin dış ekonomik ilişkilerinde ağırlıklı bir rol oynamaya başlamıştır. Bu ilişkiler, doğası gereği gerçekçi, barıştan yana ve başına buyruk bir dış politikayı gerektiriyor.

"...ABD emperyalizminin, şimdi Ortadoğu ülkeleriyle gelişen ilişkilerden kendi çıkarları doğrultusunda yararlanmak istemesi onun doğası gereğidir."

Yani B. Güner "bizim" ülkemizin finans-kapitalinin, tekellerinin kurduğu ilişkileri, Amerikalı dev rakiplerine karşı korumaya çabalıyor.

Hem de 1 Mayıs'ta, 1983 yılında yaptığı konuşmada Haydar Kutlu aynı B. Güner'in endişesiyle şöyle söylüyor:

"Generallerin Vaşington'la yaptıkları göstermelik ve gülünç pazarlık şu temele dayanıyor: Türkiye, Amerikan nükleer silahlarını konumlandırma olanağı da içinde, Çevik Kuvvetler için Türkiye topraklarında ABD'ye yeni üs kolaylıkları sağlayacak, dahası gerektiğinde Türk Silahlı Kuvvetleri'ni Basra Körfezi bölgesinde kullanmasına izin verecek: buna karşılık ABD de, Türkiye'yi Yunanistan'a karşı askeri üstünlük sağlayacak ölçüde silahlandıracak... Gerçi ABD henüz Yunanistan'a karşı askeri üstünlük sağlayacak ölçüde Türkiye'ye kredi vermemiştir. Ama Vaşington'un ulusal bağımsızlık ve güvenliğimizle bağdaşmayan isteklerine Türkiye çoktan boyun eğmiştir."

Türkiye ABD ile pazarlıklara Haydar Kutlu'yu gönderse çok akıllılık etmiş olur doğrusu. Kutlu Yunanistan'a karşı askeri üstünlük sağlamayı "ulusal bağımsızlık ve güvenliğimizin" bir gereği olarak görüyor ama buna karşı Türkiye'nin hiçbir şey vermesine yanaşmıyor. Burjuvazi Kutlu'yu okudukça, herhalde, "çok ideal şeyler söylüyor ama ayakları yere basmıyor" diye düşünüyordur.

Resmiler hem böyle sosyal emperyalist danışman hizmeti görüyorlar, hem de işlerini bozan *İşçinin Sesi*'ne karşı çıkıyorlar. *Yol ve Amaç*'ın Temmuz 1983 tarihli ilk sayısında Meryem Akpınar, "Yürükoğlu, Türkiye emperyalizme jandarma yapılırken, cuntanın 'emperyalistleştiğini' öne sürmektedir" diyor.

Bir kez kavramları kullanışlarında bile bir sakarlık, yabancılık var. 5 kişilik bir cunta emperyalistleşemez. İkincisi biz "emperyalistleşti" demedik. Üçüncüsü, Akpınar'ın söz konusu yazıdaki kendi konumu, "Türkiye ABD'ye değil kendine jandarmalık yapsın"dır.

Çok ilginçtir. Resmi yayınlarda Türkiye-ABD pazarlıklarına ilişkin yazılar, feryatlar had safhaya ulaşmıştı ki, Ağustos 1983'te cuntayı faşist ilan ettiler. ABD ile pazarlıkların iyi yürüdüğünü düşünselerdi, cunta ağzıyla kuş tutsa faşist olamayacaktı. Çünkü "ulusal çıkarları", "ulusal emperyalistleşme"yi savunuyor olacaktı!

Cuntayı faşist ilan ettikleri toplantıya sunduğu raporda Haydar Kutlu hâlâ Türk tekellerini ABD'ye kanmama, aldanmama yolunda iknaya çalışıyordu:

"...İç pazarı daralan tekeller militarizmi destekleyerek içeride orduya mal satışını arttırma, dışarıda vurgun ve yağma elde etmeyi amaçlıyorlar. Amerikan emperyalizminin kendilerine böylesi olanaklar sağlayacaklarını *umuyorlar."* (abç)

Şuraya bakın. Tekeller var, içeride militarizmi destekliyorlar, dışarıda vurgun ve yağma elde etmeye çalışıyorlar. Sonra biz emperyalistleşmeden söz edince karşı çıkılıyor ve "ulusal bağımsızlık" adına, tekellere, Amerikan emperyalizmine güvenmeyin, kendi olanaklarınızı kendiniz sağlayın diye akıl veriliyor. Bu "ulusal emperyalistlik" şakşakcılığıdır, sosyal emperyalistliktir.

Kutlu'nun 1985 Temmuz tarihli *Yol ve Amaç*'taki yazısı sosyal emperyalizmi güçlendirecek, yaratıcı bir "teorik" çarpıtmadır. Türkiye'yi ulusal bilincin yeni uyandığı, ulusal kurtuluş aşamasında bir ülke gibi gösterip, Marks'tan, Lenin'den alıntılar kullanarak işçi sınıfını, sınıf çıkarlarından vazgeçip ulusal çıkarları savunmaya razı etmeye çalışıyor. Tekelci kapitalizmin egemenliğinde "ulusal çıkar" ne olacak? Egemen tekelcilerin, finans-kapitalistlerin emperyalistleşme özlemi!

Bundan sonra, 1 Ocak 1986'da *Atılım*'daR. Doğan'ın bir yazısı çıktı. Bu yazıda da R. Doğan aynı doğrultuda ağlaşıp, "ulusal" bir savaşa bile evet diyordu:

"Hiçbir komşumuzla ilişkilerimizi egemence, kendi 'ulusal çıkarlarımız' temelinde düzenleyemiyoruz... Bir ülkenin komşularıyla ilişkilerinde sorunlar olması normal birşeydir. Anormal olan bu sorunların her an savaşa yol açabilecek gerginliklerle yüklü olması ve *en önemlisi* bu gerginliklerin başkalarınca o ülkenin kendi iradesi dışında körüklenmeye açık olmasıdır." (abç)

Yani R. Doğan "ulusal çıkarlar" temelinde, komşularla savaşa bile razı!

Bu kadar örnek resmilerimizin nerede durduğunu kanıtlamaya bol bol yeter! Resmilerin bir de programına bakalım. Tabii "hangi birine?" sorusu geliyor. BUDEP'i ve çeşitli ara programları bir yana bırakıp, askıya aldıkları ama hepsinin arasında en ileri(!) olan parti programlarına.

İlginç bazı noktaları sıralayalım.

1. Türkiye zayıf halka, halkın sosyal kurtuluşu için uluslararası koşullar elverişli ama sosyalizmin sosyal-ekonomik temeli henüz hazır değil, hazırlık sürecinde.

2. Türkiye'de yapısal bunalım var ama nedeni ekonominin çok yapılı karakteri. Bu çok yapılı mozaik içinde tekellerin rolü, yalnızca önemli bir denetim gücüne sahip olmak! Egemen olan ise işbirlikçi oligarşi denen karma takım.

3. Finans-kapitalin henüz çekirdeği oluşmuş, devlet-tekelci kapitalizmine özgü ilişkiler ise henüz gelişiyor.

4. Türkiye'de kapitalist gelişme başlığı altında tekelci kapitalizmden söz yok.

Daha da sayılabilir ama şu açık ki, programlarında tekelciliğin sözü geçiyor ama tekelcilik olgusuna dayalı bir mantık yok. Böyle olunca, tekelciliğin mantıksal uzantısı olan emperyalistleşme, mantıklarında doğru bir yer nasıl tutabilir ki?

"**Türkiye: Emperyalizmin zayıf halkası:** Tüm bunlara karşın, Türkiye emperyalizmin zayıf bir halkasıdır. Türkiye halkının ulusal ve sosyal kurtuluşu için uluslararası koşullar elverişlidir. Dünyadaki karşılıklı güçler ilişkisi yer yer ortaya çıkan geçici başarısızlık ve yenilgilere karşın, sürekli olarak anti-emperyalist güçlerden yana değişime uğruyor. Sosyalist sistemin başarıları ülkemiz emekçilerini devrimcileştiriyor. Türkiye halkını savaşımda esinlendiriyor." (*Menşevik Program*, s.15)

"**Türkiye'nin durumu**

"**Bağımlı ve görece geri kapitalizm:** Türkiye'nin tüm olanaklarına karşın on yıllardır gerilikten ve derin bunalımlardan kurtulamamasının ana nedeni, ülkedeki emperyalizme bağımlı kapitalizmdir. Türkiye bugün dünya kapitalist sistemi içinde orta derecede gelişmiş kapitalist ülkelerin alt sıralarında yer alan bir tarım-sanayi ülkesidir. Türkiye kapitalizminin temel karakteri, emperyalizme çok yönlü bağımlılık ve görece geriliktir.

"**Türkiye'de kapitalist gelişme:** Kapitalizm Türkiye'de Osmanlı döneminde, görece geç ve karmaşık koşullarda gelişmeye başladı; 1930'larda uygulanmaya başlanan ekonomik 'devletçilik' ile, yani devlet kapitalizmi ile yerleşti. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, emperyalizmin yeni-sömürgeci yöntemlerle desteklediği kapitalist ilişkilerin hızlı bir gelişme içine girmesiyle: Feodal kalıntılar yok olmaya başladı; iç pazar genişledi; üretici güçler kimi sektörlerde görece hızlı bir gelişme gösterdi; birçok dalda üretim arttı, kapitalizm tarımda da egemen oldu. 1970'li yıllarda: Sanayi üretimi tarımı geçti, yeni dallar oluştu; üretim çeşitlendi; hizmetler sektörü hızlı bir büyüme ve genişleme gösterdi; kentsel nüfus kırsal nüfusa yetişti; sanayide, inşaat, ulaşım ve hizmet sektöründe çalışanların toplam sayısı ekonomik bakımdan aktif nüfusun %40'ına çıktı. Tarımda ücret karşılığı çalışanların oranı hızla arttı. Dünya sosyalist sistemi bu gelişmeler üzerinde dolaylı, dolaysız etkilerde bulundu. Türkiye ile eşit haklı ve karşılıklı yarar sağlayan ekonomik ilişkiler kurdu.

"**Tekelci sermaye ve devlet-tekelci kapitalizmi ilişkileri:** Bugün en tepede 8-10 tekelci gurup olmak üzere işbirlikçi tekelci burjuvazi ekonomide önemli bir denetim gücüne sahiptir. Tekelci grupların özel bankalarla içiçe geçmesiyle finans-kapitalin çekirdeği oluştu. Bağımlı bir devlet-tekelci kapitalizmine özgü ilişkiler gelişiyor, devlet ile tekellerin içiçe geçme süreci ilerliyor.

"**Kapitalizmin sosyal, ekonomik ve politik sonuçları:** Türkiye ekonomisindeki bu değişiklikler, işçi sınıfı hareketinin güçlenmesi için gerekli koşulları ve sosyalizmin sosyal-ekonomik temelini hazırlıyor. (s.17-18)

(...)

"**Çokyapılı ekonomi:** Türkiye ekonomisi çokyapılı bir karakter taşıyor. Ekonomi, kapitalizm öncesine ve kapitalizmin ilk, gelişmiş ve son aşamalarına özgü üretim ilişkilerini bir arada bağrında taşıyor.

"Kapitalizmin gelişmesi, tarımda, ticarette, para işlerinde ortakçılık, yarıcılık, tefecilik, geçimlik tarım biçimlerinde görülen kapitalizm öncesi, yarı-feodal ilişkileri ve yaygın küçük meta üretimini yok etmedi. Bu ilişkilerin önemi azalsa da, varlıkları sürüyor.

(...)

"Tekelleşme sürecinin hızlanması, tekellerin en başta siyasal erk aracılığıyla devlet kapitalizminin güçlü maddi olanaklarını kendi çıkarları için daha çok kullanmaları, yabancı sermaye ile işbirliğini güçlendirmeleri, bağımlı ve geri kapitalizme özgü çelişkileri ve oransızlıkları bunalımı daha da arttırıyor." (s.18-19-20)

"**Yapısal bunalım:** Türkiye ekonomisi sürekli bir yapısal bunalım içindedir. 1975'lerden sonra yıkıcı sonuçları daha da derinleşen bu bunalımın temelinde ekonominin çok yapılı karakteri yatıyor. Ekonominin bu yapısı, üretici güçlerin gelişmesini güçleştiriyor, emperyalizme bağımlılığı arttırıyor, üretim sürecinde sürekli olarak tıkanıklıklara yol açıyor. ...

"Bunalımın kimi göstergelerinde görece ve geçici iyileşmeler ortaya çıksa bile, kapitalizmin Türkiye'de ekonomideki çokyapılılığı ve yapısal bunalımı ortadan kaldıramayacağını bugüne kadarki gelişme açıkça kanıtlamıştır. Köklü anti-emperyalist, demokratik dönüşümler gerçekleştirilmeden bu bunalıma son verilemez.

"**İşbirlikçi tekelci burjuvazi:** Emperyalizmin ve iç gericiliğin Türkiye'deki en önemli sosyal-sınıfsal dayanağı işbirlikçi büyük burjuvazi ve özellikle onun tekelci kesimidir. Varlığını ve gücünü en başta emperyalizme ve devlet desteğine borçlu olan tekelci burjuvazi büyük burjuvazinin en örgütlü, en aktif, en hızlı güçlenen ve en asalak, en gerici kesimidir.

(...)

"İMF'nin dayattığı ekonomik politikaların uygulanmasıyla işbirlikçi, tekelci burjuvazi tüm öteki kesimlerin zararına daha da güçlendi, asalaklığı, spekülatörlüğü, vurguncu karakteri daha da belirginleşti. Emperyalizmle daha sıkı bağlandı, daha da gericileşti. Sıralarında faşist, şövenist, yayılmacı, gerginlik yanlısı, serüvenci eğilimler güç kazandı, giderek öne çıktı.

"**Bürokratik burjuvazi:** Devlet bürokrasisinin üst kesiminden çıkan bürokratik burjuvazi bakanlıklardaki, devlet işletmelerindeki konumlarını kullanarak sermaye sahibi oluyor, özel tekellerle dolaylı ve dolaysız ilişkiler kuruyor, İMF, Dünya Bankası, Rotary Klüp vb. aracılığıyla emperyalist çevrelerle bağlanıyor.

"Ordunun üst kesimi OYAK ve Ordu Vakıfları gibi özgül ekonomik dayanaklara sahiptir, birçok yoldan özel tekellerle bağlar kurmuştur. Bu kesim 12 Eylül 1980'den sonra bu bağları ve ekonomik gücünü daha da arttırdı. Pentagon ve NATO ile, silah tekelleriyle olan dolaysız ilişkileri ile emperyalizmle, özellikle de ABD emperyalizmiyle bağlıdır. Bu ilişkiler onu daha da gericileştiriyor.

"**Aracı, vurguncu burjuvazi: ...**

"**Büyük toprak sahipleri: ...**

"**İşbirlikçi oligarşi:** Bugün Türkiye'de ekonomi ve devlet üzerindeki egemenliği işbirlikçi oligarşi elinde tutuyor. İşbirlikçi oligarşi, işbirlikçi tekelci burjuvaziden ve onun çevresinde kenetlenmiş olan işbirlikçi büyük burjuvazinin, büyük toprak sahiplerinin, bürokratik burjuvazinin, aracı-vurguncu burjuvazinin en kodamanlarından, ordu üst yönetiminden ve emperyalizmin özellikle Amerikan emperyalizminin ülkedeki temsilcilerinden oluşuyor. Bu kesimler, aralarındaki kimi çelişkilere karşın, halka ve onun ulusal çıkarlarına karşı sıkı sıkıya kenetlenmişlerdir.

"**Burjuvazi içindeki ayrışma:** Burjuvazi içindeki ayrışma da artıyor. Emperyalizmle ve tekellerle bağı olmayan, sanayide etkinlik gösterenler başta olmak üzere küçük ve orta işletme sahiplerinin ve köy burjuvazisinin çıkarları işbirlikçi oligarşi ile çatışıyor, bunların ekonomik konumları geriliyor. Burjuvazinin bu kesiminin barış ve ulusal demokrasi savaşımında işçi sınıfıyla işbirliği yapması kendi çıkarınadır. (s.20-23)

"**Bağımlı, geri kapitalizmin çelişkileri:** Kapitalizmin temel çelişkisi olan emek-sermaye çelişkisi bugün Türkiye'de büyük ve tekelci burjuvaziyle geniş halk yığınları arasındaki artan çelişki olarak keskinleşiyor. Bu emperyalizm ile Türkiye halkı arasındaki çelişkinin keskinleşmesiyle birlikte ilerliyor. Büyük toprak sahipleri ve kapitalizm öncesinin damgasını taşıyan ögelerle geniş köylü yığınları arasındaki çelişki, egemen Türk burjuvazisi ile Kürt halkı arasındaki çelişki toplumsal yaşamı belirleyen başlıca çelişkiler içinde yer alıyorlar.

"Tüm bunların sonucunda bir yanda emperyalizm ve işbirlikçi oligarşi öte yanda tüm öteki sosyal sınıf, katman ve guruplar arasında keskinleşen çelişki öne çıkıyor. Toplumsal ilerlemeyi sağlamak, sömürenlerle sömürülenler arasındaki temel çelişkiyi çözmenin koşullarını yaratabilmek için öncelikle çözülmesi gereken çelişki budur.

"**Kapitalizmin tarihsel aşılmışlığı:** Tüm bu çelişkiler ülkemizdeki sosyal-politik bunalımların temelidir. Kapitalizmin gelişmesi, tekelleşme, emperyalizme bağımlılığın artması, ABD emperyalizminin savaş kışkırtıcısı politikası, burjuva devletin sınıfsal temelini daraltıyor, onu daha da gericileştiriyor, militarizmi güçlendiriyor.

(...)

"Bugün Türkiye işbirlikçi oligarşinin terörist diktatörlüğü altında bulunuyor. Faşist rejim, ABD emperyalizminin uşağıdır, Türk ulusunun ve Kürt ulusunun ezici çoğunluğunun düşmanıdır ve Türkiye'deki bağımlı ve görece geri kapitalizmin can çekişme sürecini zorbalıkla uzatmaktan başka bir işlev görmüyor.

"Kapitalizm tarihsel bakımdan aşılmıştır ve toplumun sosyalist temelde devrimci yoldan yenilenmesi kaçınılmazdır." (s.26-27)

(Devam edecek)

Merkez organ İşçinin Sesi *temelinde örgütlendik, örgütleniyoruz.*

İşçinin Sesi örgüt ve örgütl nme

Mükemmel örgüt için çalışmalarımız, pratiğimizle, seminerlerle sürüyor. Devrim sonrasında sosyalizmi kurarken de sürecektir. Leninci örgüt ve örgütlenme anlayışı İşçinin Sesi*'nin değişmez ilkesidir ve öyle kalacaktır.*

Nizam Sucu

İşçinin Sesi, 1979'dan bu yana sıkı bir çalışma yürüttü. Hızla artan görevlere yanıt verebilecek komünist örgütü kurabilmek için "örgütsel birlik, ideolojik birlikten geçer" ilkesinden yola çıktı. Menşevizmle yollar ayrılır ayrılmaz merkez organ temelinde örgütlenme savaşımı başlatıldı.

Katedilen yola *İşçinin Sesi*'nin 129. sayısından başlayarak bakalım. 129. sayıda merkez organın örgütlenmedeki önemi, Lenin'in şu sözleriyle vurgulanıyordu:

"Öncü savaşçı rolü ancak en ileri teoriyi kendisine kılavuz edinmiş bir parti tarafından yerine getirilebilir."

"Bir gazete yalnızca kollektif bir ajitatör değil, aynı zamanda kollektif bir örgütleyicidir."

Aynı yazıda militanlara örgütlenmeyi merkez organ dağıtım ağları kurarak gerçekleştirmeleri öğütleniyordu.

Yine 129. sayının Çek-Al'ında Leninci örgütlenmenin ilkelerine yer veriliyor ve bu ilkeler tek tek ele alınıp açılıyordu.

Devrimci teori, propaganda ve ajitasyonun sosyalizmi hedefleyen örgütlenmedeki önemi konusunda da Lenin'den bir alıntıyla şöyle deniyordu:

"Yığınları *bununla*, yani kesinlikle şiddet yoluyla devrim görüşüyle yoğurma gerekliliği, Marks ve Engels'in *tüm* teorisinin kökünde yatar."

Aynı yazıda örgütlenmenin temel unsurları olarak "sürekli eylem, tüm parti üyelerinin düzenli çalışması, her çalışma biçiminde eğitim, her olasılığa hazırlık, esneklik" sayılırken, Lenin'in şu sözlerine yer veriliyordu:

"Devrimin kendisi hiçbir şekilde tek bir eylem olarak düşünülmemelidir... Aşağı yukarı güçlü patlamalar dizisi olarak düşünülmelidir." ... Fakat dağıtım mekanizmasının hiçbir durumda boş kalmasına izin verilmemelidir."

Yine örgüt ve örgütlenme, "öncelikle devrimci eylemi meslek edinen insanlardan oluşmalıdır" denilirken profesyonel devrimciliğin önemi vurgulanıyordu. Leninci örgütü belirleyen özellikler olarak konspirasyon, liderlik, işbölümü, merkeziyetçilik, disiplin sayılıyordu.

Devrimci çalışmaya *örgütsel biçim* kazandırma bölümünde ise parti merkezine kesin enformasyon iletişiminin canalıcı önemi vurgulanıyordu. Ayrıca demokratik merkeziyetçi bir biçim kazanmadan devrimci çalışmanın örgütsel bir biçim kazanamayacağı sonucuna varılıyordu.

İşçinin Sesi 12 Eylül 1980 faşist darbesi öncesi, Türkiye'de endüstri işçilerinin yoğun olarak bulunduğu bölgelerde işçileri, emekçileri *eyleme çıkartarak* hızla örgütleniyordu. 130. sayıda Ankara'dan "savaşarak örgütleneceğiz" sesi yükseliyor, 132. sayıdaki yazı ve mektuplarda daha iyi görülebileceği gibi köylüler arasında örgütlenme bolşevikçe, jandarma baskısına rağmen gelişiyordu. Kadınlar arasında örgütlenme çalışmaları ise özellikle gecekondu mahallelerinde faşistlere karşı savaşıma bağlı olarak, eğitim ve eylem temelinde yükseliyordu. Yine aynı dönemde gençler arasında örgütlenme fabrikalarda, üniversitelerde oportünizme karşı mücadele ön plana çıkarılarak sürdürülüyordu. Bu arada onlarca işçi, kadın, gençlik, köylü muhabir gurupları kuruluyor, bilgi ve deneyim alışverişi sağlanıyordu.

1980'in yaz aylarına gelindiğinde faşist tırmanışın bilincinde olarak "daha hızlı örgütlenme için eksiklerimizi aşalım" çağrısı yapıldı. Faşizme karşı o günkü *ana taktik* "eylemler içinde, savaşlar içinde savaşarak örgütlenmek" olarak belirleniyordu. (*İşçinin Sesi*, sayı: 133-134) O gün için acil görevimiz "en ufak pratik çalışmayı, işçi sınıfının, emekçilerin her protestosunu, eylemini, kendiliğinden hareketini komünist çalışmayla birleştirmektir" deniliyordu. Leninci disiplin ilkelerine sık sık vurgu yapılıyor, örgütte yönetim yeteneğinin geliştirilmesine çalışılıyordu. "İdeolojik çalışma ve örgütlenme" belgi haline gelmiş, örgütün her kesimine hayata geçiriliyordu. (*İşçinin Sesi*, sayı 136)

I. Leninciler Konferansı da bunun somut bir göstergesiydi.

Özetlersek, bir yandan 12 Eylül öncesindeki devrimci duruma bağlı olarak yükselen yığın hareketinin oportünizm elinde boğulmaması, devrim kanalına akabilmesi için çalışılırken, bir yandan da karşı devrim tehlikesine karşı örgütsel tedbirler alınıyordu. Ne yazık ki zaman kısa, görevler çok fazlaydı. *İşçinin Sesi* artan görevleri görmesine, yapılması gerekeni bilmesine rağmen, yığınları ve artan görevleri kucaklayabilen güçlü bir örgütlenmeyi gerçekleştiremeden faşist darbe geldi. Yeni bir dönem başladı.

İşçi sınıfı, devrimci hareket yenilmişti. Buna bağlı olarak *İşçinin Sesi* Türkiye'de örgütlü geri çekilmeyi yürütürken, ülke dışında Leninci örgütlenmeyi hızla sürdürdü. Faşizm koşullarında toplanan II. Leninciler Konferansı başlıbaşına büyük bir adımdı. Örgütlenme konusunda ideolojik derinleşme için çalışmalar arttırıldı.

Yürükoğlu yoldaşımızın, darbeden bir yıl sonra çıkan *Bu Kavga Gelecek Kavgasıdır* yazısında, Türkiye'de genel olarak devrimci hareketin örgütlenme konusunda çizdiği eğrinin nedenlerine değiniliyordu. *İşçinin Sesi*'nin devrimci hareketin çizdiği genel eğriden kaçınabilmesinin örgütlenmede şu üç özelliğe dikkat etmesinden kaynaklandığı belirleniyordu:

1. Bilimsel bir ideolojiye gerçekten sahip olmak ve onu iyi kullanmak.
2. Örgütte kadro-yönetici-lider seçiminde ideolojik anlayış, ideolojik yetişkinliğin rol oynaması.
3. Niceliğe prim vermemek, kalabalıklaşmak için parti normlarından taviz vermemek. (*İşçinin Sesi*, sayı: 172-173)

1982 yılına gelindiğinde ise yaz taarruzunun ardından örgüt seferberliği ilan edildi. TKP Eşgüdüm Komitesi duyurusunda örgüt seferberliğinin amaçları şöyle belirleniyordu:

"1. Parti örgütlerini kurumsallaştırmak,

2. Parti üyeliğini nitelik ve nicelik olarak yükseltmek,

3. Sosyalist yığın örgütlerini güçlendirmek." (*İşçinin Sesi*, sayı: 214-215)

Yine, 214-215. sayıda Yürükoğlu yoldaş, "Devrim ve sosyalizm için örgüt seferberliği" adlı yazısında, komünist görevlere "uzun ve çetin bir savaş süreci içinde *hazırlanılır*" diyordu. "Öncü müfrezeyi yeni ve daha üst bir düzene sokacağız. Safları sıklaştıracağız. Yeni döneme hırsla, tutkuyla, çıldırasıya hazırlanacağız" diyor ve örgütün önüne "yığın" bağlarını geliştirme, demir disiplini ve merkeziyetçiliği yükseltme" hedeflerini koyuyordu.

Örgüt seferberliği süresince nasıl ve ne için bir örgüt ve örgütlenme konusu sık sık işleniyordu. Yürükoğlu yoldaş, "Örgütlülük ve özgürlük" yazısında şöyle diyordu: "Devrim dünyanın en otoriter işidir, karşımızda en merkezi biçimde örgütlenmiş bir düşman vardır. ... Bu düşman ancak merkezi ve demir disiplinli bir örgütle yere çalınabilir." Ve gönüllü disiplinin örgütteki önemini, "partinin ve komünist bireyin ortak olan amaçları ve inançları yolunda savaşmanın dışında bir özgürlük yoktur, özgürlük gönüllüktedir" cümlesiyle vurguluyordu.

Deneyim ve bilgi alışverişinin mükemmeleştirilmesinin örgüt seferberliğinin başarısını belirleyeceğini, örgütün kollektif deneyiminin zorunluluğu, sosyalist yığın örgütlerinin Leninci örgütlenmedeki yerini anlatan, açan yazılar *İşçinin Sesi*'nin sayfalarını süslüyordu. (*İşçinin Sesi*, sayı: 221, 222, 223, 224) Örgüt konusu kafalarda hızla açılıyordu. (*İşçinin Sesi*, "Örgüt üstüne", sayı: 225)

O gün için "örgüt seferberliğinden başarılı çıkmanın yarın devrim seferberliğinin başarısını getireceği" vurgulanıyor, (*İşçinin Sesi*, sayı: 226) örgüt üyeleri devrime hazırlanıyordu.

Örgüt seferberliği süresince tüm üyeler, sempatizanlar, partinin kalıcı kazanımlarına pratikte tanık oldular ve hatta "örgüt seferberliği partinin kalıcı bir kazanımı oldu." (*İşçinin Sesi*, sayı: 228)

Örgütün Leninci ideolojiye ve örgütlenme anlayışına sahip olmadığı takdirde burjuvaziye karşı bir *silah* olmaktan çıkıp, onun oyuncağı haline geleceğini, *İşçinin Sesi*'nin 238. sayısında bir yoldaş Marks'ın şu sözleriyle vurguluyordu:

"Şu anda demokratik küçük burjuvazi her yerde eziliyor. Her yerde proletaryaya genel birlik ve uzlaşma öğütlüyor. Proletarya ya her yerde el uzatıyor. Her türlü görüşü barındıracak büyük bir muhalefet partisi kurmaya çalışıyor. Yani genel sosyal demokratik laflarin egemen olduğu, ama arkasında kendi özel çıkarlarının gizli kaldığı ve aziz birlik uğruna proletaryanın öne çıkarılmayacağı bir parti örgütlenmesinde işçileri boğazlamaya çalışıyor. Bu birlik yalnızca onların yararına ve tamamıyla proletaryanın zararına olacaktır."

TKP EK kararlarıyla, "örgüt içindeki gelişmeleri, ideolojik çizgimizi, çalışmalarımızı dünya işçi sınıfının öteki müfrezelerine, komünist partilere, devrimci kamuoyuna duyurmak" anlayışı, örgütün hızlı değişimlere ayak uydurabilme yeteneğinin geliştirilmesi merkeziyetçilik ve disiplinin önemi bir kez daha belirleniyordu. (*İşçinin Sesi*, sayı: 239)

241. sayıda Yürükoğlu yoldaşımız "gelecek onun için savaşanlarındır" derken örgüt konusunda oportünist yaklaşımlara bir kez daha vuruyor, Leninci örgüt ilkelerini yineliyor, "örgütleri hazırlayın, örgütleri güçlendirin, komünist siyasal eğitimi geliştirin" çağrısını yapıyordu.

Kasım 1983'te 4. Program tartışmalarının sonucu olarak II. Taslak yayınlandı. Taslakta örgütün enternasyonalist bir parti olduğu, işçilerin partisi ve öncü örgütü olma ilkesi, Leninci örgütlenme ilkelerine bağlılığı, demokratik merkeziyetçilik belirlendi. TKP — *İşçinin Sesi* Programı'nda ise bu ilkeler formüle edildi.

Fakat bununla da yetinilmedi. Örgütlenmenin günümüz koşullarındaki sorun ve incelikleri konusunda derin çalışma sürdürüldü. Bu çalışmanın son ve en güzel ürünlerinden biri Yürükoğlu yoldaşın *Örgüt ve Örgütçü* kitabıdır.

Ama bitmedi. Mükemmel örgüt için çalışmalarımız, pratiğimizle, seminerlerle sürüyor. Devrim sonrasında sosyalizmi kurarken de sürecektir. Leninci örgüt ve örgütlenme anlayışı *İşçinin Sesi*'nin değişmez ilkesidir ve öyle kalacaktır.

Yıpranan "milli değerler" karşısında halk da burjuvazi de yeni taktikler izliyor.

"Milli değerler" ve halk

Aliye P. Atılgan

Tarih sahnesine geç çıkmış, burjuvazinin dünya çapında gericileştiği bir çağda devletini kurabilmiş bir sınıf olan Türkiye burjuvazisinin yaratmaya çalıştığı "milli değerler" her zaman biraz zorlama ve bayat olmuştur.

Özellikle okullarda yoğunlaşan Türklük, anavatan, ayyıldızlı bayrak, Atatürk propagandalarının ısrarlı tekrarıyla halk arasında belli düzeylerde benimsenmesi yaygınlaştırılabilmiştir.

1960'larla birlikte yükselen sınıf savaşımı, burjuvazinin zaten emekçi sınıfların çıkarlarını yansıtmayan, zoraki kof değerlerini sorguya çekmeye başladı. Örneğin artık, Atatürk'ün ölümünü anlatan ünlü "9'a beş kala" şiiri, "Atam sen yat ben kalkam" şeklinde, geniş çevreler tarafından alaya alınır olmuştu.

Halka, çalınırken "en askeri biçimde" hazırol vaziyetinde durmak gerektiği, zaman zaman zora başvurularak öğretilmiş olan İstiklal Marşı'na ilk tepki — tamamen bilinçsiz bir tepki de olsa — 1960'lı yıllarda geldi. Öğrenciler İstiklal Marşı söylenirken polisin de hazırol vaziyetine geçme zorunluluğunu "keşfetmişlerdi". Ve ne zaman polis saldırıya geçmek istese, derhal hazırol vaziyetine geçip İstiklal Marşı'nı söylemeye başlıyor, üniversite binasına kaçmak için zaman kazanıyorlardı. Açıkçası, gençler "milli" değeri kullanıyorlardı. Bu ise hakın duygu ve düşüncelerini yansıtıyordu.

Bir, iki işler iyi gitti. Ama polis boykotçu gençleri elden kaçırarak "milli değerlere" daha fazla zarar vermiş olabileceğini hesaplamakta gecikmedi. İstiklal Marşı söylenirken hazırol vaziyetinde durma "milli kuralı"nı ilk olarak o çiğnedi ve gençlerle polis arasında kıyasıya bir çatışma çıktı.

12 Mart döneminde bir başka "milli değer", ordu erke müdahale etti. İşçi sınıfının, halkın hakları budandı, derin bir "devlet" terörü estirildi. Kutsal Türk ordusu imajı lime lime delindi.

Gene o dönemde bir başka kutsal değer Anayasa'ydı. İşkenceye alınan devrimciler, demokratlar anayasal haklarından söz ettikçe "işte sana Anayasa" denilerek işkencenin dozu arttırılıyordu. İnsanlar, sınıf savaşı kızıştıkça Anayasa'nın basit bir kağıt parçası durumuna geliverdiğini gördüler.

Sınıf savaşımı, 12 Mart sonrasında, dersleri bilinç süzgecinden henüz geçirilememiş de olsa, bu önemli deneyimlerle başladı.

Ancak, burjuvazi eskiyen değerlerine yeni bir kılıf geçirmekte gecikmedi. Yıpranmış "milli değer" ordu, "sosyal demokrat" sancak ardında Kıbrıs'ı işgal etti. Ardından Türkiye halkı "sosyal demokrat sıkıyönetimler" vb. de yaşadı.

1979'lara geldiğimizde, yönetim yeteneği ve hakkını kaybetmiş burjuvazinin her türlü değeri artık feci şekilde yıpranmıştı. Ama sağolsunlar, başta menşevikler olmak üzere devrim yüzünü gösterdikçe "milli değerler"e sarılan oportünistler ve kendilerini hiçbir zaman milliyetçilikten kurtaramamış "sol"lar sayesinde "milli değerler" yıpranmış da olsa varlıklarını sürdürebiliyorlardı.

Aynı günlerde *İşçinin Sesi*, TKP içinde oportünizme karşı açık örgütlü savaşımı başlattı. Bir yandan oportünizmin milliyetçi yüzünü sergiliyor, öte yandan burjuvazinin milli değerlerine proletarya enternasyonalizmi temelinde saldırıyordu.

İşçinin Sesi'ni benimseyen ODTÜ'lü gençlerin, okulun açılışında İstiklal Marşı'nı söylemeyi reddedip Enternasyonal'i söylemeleri bu dönemde oldu. Eylem ülke çapında yankılandı. ODTÜ eyleminin tarihsel bir önemi vardır. Artık yeni bir sayfa açılmıştı. Burjuvazinin işçi, emekçi yığınlar arasında hızla yıpranan milli değerlerini *açıkça, bilinçle* reddetme, onların yerine proletaryanın kızıl, enternasyonalist değerlerini yükseltme dönemi.

12 Eylül'le gelen faşist darbe, bu dönemi kesintiye uğrattı. Faşist Evren'in faşist cuntası oportünistlerin neredeyse "antiemperyalist milli kahraman" çığlıkları arasında erke el koydu. Cunta, yerlerde sürünen "milli değerleri" yeniden canlandırma işine koyuldu. Evren kendini II. Atatürk ilan etti. Bayrağa ve İstiklal Marşı'na saygı Anayasa maddesi haline getirildi.

Bir yandan milli değerler edebiyatı yürüdü, bir yandan halkın hayatı cehenneme çevrildi. Türkiye baştan başa her türlü baskı ve işkencenin pervasızca uygulandığı bir ülke haline geldi. İnsanlar milli değerlerin neden canlandırılmak istendiğini doğrudan yaşayarak öğrendiler.

Faşizmin çözülüşünden sonra yapılan SODEP Saraçhane mitinginde işçi, emekçi yığınlar, İstiklal Marşı çalınırken Anayasa maddesi haline getirilmiş saygıyı göstermediler. Bu "saygısızlık" gazetelere bile yansıdı. Gazeteler marş çalınırken oturan insanların ayağa kalkmadığını, ayakta olanların hazırol vaziyetine geçmediğini, sloganlar atıldığını yazdılar. Burjuvazinin bunca "emeği" boşa gitmişti!

Uzun bir süredir, burjuvazinin, yıpranan milli değerler karşısında daha farklı taktikler izlemeye başladığı görülüyor.

Bunlardan biri, toplumda hâlâ yaygın olarak varlığını sürdüren değerleri kullanma eğilimidir. Örneğin, Özal'ın son zamanlarda "allah" silahını kullanmaya nasıl hız verdiği biliniyor. Bunun çok güzel bir örneğini bu sayımızda yayınladığımız "Allah ve devrim" yazımızda bulacaksınız.

Bu eğilime ikinci bir örnek, ilkokulların açılışında, artık milli marşlar yerine halk türkülerinin söylenir olmasıdır. Bu örnekte burjuvazi kendi değerlerini geri çekip, halkın değerlerine sahip çıkıyormuş gibi görünerek sempati toplamaya çalışıyor.

Öte yandan, ipin ucu biraz kaçırılıp, örneğin "bayrak propagandası"na biraz fazla ağırlık verilse, hemen eleştiri geliyor. Teoman Erel geçenlerde, bu konuda, "1986 modası Türk bayrağı mı olacak allahaşkına" diyerek yetkilileri uyardı.

Burjuvazinin yıpranmış milli değerleri geri çekmesine bir başka örnek, Dedeman Oteli'nde yapılan AP'nin 25. kuruluş yıldönümü toplantısıdır. Böylesine milliyetçi bir partinin kuruluş yıldönümü toplantısında tek bir Türk bayrağının bile bulunma-

Allah ve devrim

Burjuvazi kendini havada gibi hissediyor ve halkla bağ kurmak için halkın bazı inançlarını kullanıyor.

Burjuvazi uzun yıllardır kendi sınıf değerlerini "ulusal" etiketiyle topluma kabul ettirmişti. Devrimci durum yıllarında yaşanan açık sınıf savaşları, ardından karşı-devrim yıllarında bir sınıfın öteki sınıflar üzerinde kurduğu açık zorba diktatörlük "ulusal" etiketiyle sunulan değerlerin gerçekte egemen sınıfın beş para etmez değerleri olduğunu halka gösterdi. Bu deneyimle halkımız, bir süredir burjuvazinin "ulusal" değerlerine pek itibar etmiyor.

Burjuvazi bundan büyük bir korku duyuyor. Kendini ülkenin toprağına ayak basmayan, havada dolaşan bir bulut gibi hissediyor ve halkla bağ kurmak için çeşitli yollar deniyor. Bu yollardan biri de, halkın halihazırda inandığı bazı değerleri kullanmaktır. Burjuvazi, halkın bazı inançlarını doğrudan ya da çarpıtarak kullanıyor. Bunun iki örneği, allah ve devrimdir.

Bu devleti allah yönlendiriyorsa...

Dine, allaha inanmak ya da inanmamak, insanların devlet işleriyle hiçbir ilgisi olmaması gereken özel bir sorunudur. Ama son zamanlarda Özal ve çeşitli devlet kurumları bu inancı kullanmaya çalışıyor. Kürdistan'da kan söktüren ordunun halka havadan yağdırdığı bildirilerde allah sözleri, ayetler bol bol yer alıyor. Özal ise allah yoluyla halktan destek toplamaya çalışıyor. Bunu geçtiğimiz ay Teoman Erel çok hoş bir yazıyla dile getirdi. "Allah allah" başlıklı yazıda Erel şöyle diyordu:

"Sayın Başbakan'ın İzmir gezisinden satırbaşları vermek istiyoruz. Önemli konularda ne gibi tepki gösterdiler acaba?

"10 Mart tarihli gazeteleri tarayalım.

"● İktidarın çalışmaları hakkında:

" 'Allah şahittir, memleketin birçok meselesini halletmek için gece gündüz ve yıllarca kıyaslanmayacak şekilde çalışıyoruz.' *(Tercüman)*

"● Anavatan'a geçecek bağımsızların üyeliklerinin düşüp düşmeyeceği hakkında:

" 'Oylamadır, oylamada kim kalır, kim gider, Allah bilir.' *(Milliyet)*

"● Muzır yayınların önlenmesi gerekçesiyle çıkarılan Sansür Yasası hakkında:

" 'Ohooo kanun çıktı bile. Bizden önceki iktidarların hiçbiri bu işe el atmamışlar, korkmuşlar. Bizim Allah'tan başka korkumuz yok.' *(Cumhuriyet)*

"● Yine aynı konuda:

" 'Bunu da Allah'ın izni ile yaptık.' *(Tercüman)*

"●Elektrik kesintileri hakkında:

" 'Şimdi elektrik kesiliyor mu? Onları unuttunuz. Almadan vermek. Allah'a mahsustur.' *(Tercüman)*

"●Dış politika hakkında:

" 'İslam Ülkeleri Konferansı Türkiye'de yapılacaktır. Türkiye, İslam aleminde önderlik yapmaktadır.' *(Hürriyet)*

"● İktidarın ekonomik avantajları hakkında:

" 'Yağmurlar fazla yağdı, petrol fiyatları iki kat düştü. Muhalefet, 'Allah Özal'a yardım ediyor' diyor.' *(Cumhuriyet)*

"● Kendisini eleştiren basın hakkında:

" 'Aleyhimde yazarlarsa yazsınlar. Senden büyük Allah var be!' *(Cumhuriyet)*

"Biz bu taramayı neden yaptık.?

"Son zamanlarda gerek Başbakanımızın, gerek iktidarımızın tutum, söz ve davranışlarında uhrevi aleme doğru yakınlaşma hissettik.

"Milli Eğitim Bakanlığı kurslarında laikliğin İslam'a göre yorumlanması gibi örnekler önemli sayılmaz. Daha kritik olaylarda, önemli siyasi ve hukuki tercihlerde, yürürlükteki Cumhuriyet yasaları kadar İslam'ın kurallarından yararlanma eğilimi hissedilmektedir.

"(...)

"Şimdi zannediyorsunuz ki, biz bu bilgi ve belgeleri sıraladıktan sonra yoruma girip Başbakanı eleştireceğiz. Tövbe tövbe estağfurullah.

"Nereye dayandığını gördükten sonra nemize lazım. Çarpılırız, marpılırız!" *(Milliyet,* 12 Mart 1986)

İşte Özal, tam da Teoman Erel'in çok hoş dile getirdiği gibi, allah korkusuyla destek toplamaya çalışıyor. Ordu, tank, tüfek korkusuyla bir yere varamadılar, şimdi allah korkusunu kullanmaya çalışıyorlar. Ama *Milliyet* gibi bir gazetede Teoman Erel'in böyle bir yazı yazması, bu korkunun ne denli geçersiz olduğunu gösteriyor.

Devrim inancı üzerine oyunlar

12 Eylül faşist darbesi, karşıdevrime inançtan gelmedi. Sınıf savaşımında oportünizmin ve sosyal demokrasinin yarattığı sorunlar nedeniyle halkta devrime geçici bir inançsızlık belirmişti. Karşı-devrim bundan yararlanarak gelebildi.

Faşizm döneminde halk durdu, düşündü, edindiği deneyimleri değerlendirdi. Gördü ki sorun devrim savaşımının kendisinde değil, düşmanın devrim cephesinde yarattığı zayıflıklardaydı. Bunları da tanıyan halkta eskisinden de daha güçlü bir devrim inancı belirdi.

Buna karşı burjuvazi sağlı sollu, ikili bir yol izliyor. Bir yandan Cindoruk gibileri, 12 Eylül'ün kapkara deneyimine "devrim" adını takarak, onu destekleyenleri "devim muhafızı" diye adlandırarak vb. devrim kavramının içini halkın nefret ettiği olaylarla doldurmaya çalışıyor. Açıktır ki Cindoruk gibilerinin bu yolu, ancak en geri kesimlerde ve geçici olarak etkili olabilir. Bu nedenle burjuva solcuları, operasyonu, ileri kesimlerin devrim inancına yönelik çeşitli manevralarla tamamlamaya çalışıyorlar. İlhan Selçuk'un bir yazısı bu menevrayı çok güzel örnekliyor:

"Çoğu gözlemci, Türkiye'de sol muhalefetin yükseldiğini, iktidara yöneldiğini söylüyor. Bu *tehlike* iç ve dış sermaye çevrelerini kaygılandırmıştır. Nitekim ülke politikasında siyasal partilerden daha çok etkinlik gösteren holdingler sağda yeni bir formül arıyorlar...

"Seçimlere kadar yaşanacak olaylar, bugünkü durumu bir ölçüde değiştirebilir; ama, Türkiye'de demokratik solu iktidara tırmandıracak halk tabanı oluşmuştur.

"Nasıl oldu bu?

"Alçakgönülle soruya yaklaşan her kişi, yanıtı kolayca bulabilir. Bir toplumda sol bilinç, ne bir yılda ne on yılda oluşur; ne bir kişinin, ne on kişinin işidir; ne bir kişi, ne de on kişi solun tapusunu elinde tutabilir. Gözyaşı, alınteri, kan ve özverinin hamurunu kuşaktan kuşağa yoğuran nice insanın emeğiyle bugünkü sonuca ulaşılmıştır.

"Öyle görünüyor ki önümüzdeki genel seçimlerde her türlü sol, demokratik rejim isteğinin itici gücüyle sandığa ağırlık koyacaktır; bu sonuç da 12 Eylül yönetiminin SHP'ye armağanı olacaktır.

"(...)

"Ne var ki sol, bir seçimle iktidara gelinemeyeceğini, dünyadaki ve ülkemizdeki deneylerden öğrenmiş olmalı. Sol seçim kazanabilir, hükümetini kurabilir, ama iktidar olmak başka şeydir.

12 Eylül, bürokraside antidemokratik yapıyı güçlendirmiştir; 1982 Anayasası, özgürlüklere kapalı bir yamalı bohçadır; ülke ekonomisi büyük holdinglere ipotek edilmiş, bu düzen sırtını Amerika'nın süper gücüne dayamıştır.

"50 milyonluk Türkiye'yi yönetmek, eski dönemlere göre çok zorlaşan bir iştir.

"Ecevit, İnönü, Gürkan bir araya gelseler; ülkenin aydınlarını, sol uzmanlarını, kadrolarını, plancılarını, ekonomistlerini ve yöneticilerini toplasalar; sağlıklı bir örgütlenmenin yapısını kursalar; bu işin üstesinden gelmek yine de kolay değildir. Uzun bir soluk, sürekli bir savaşımla, bilinçli ve bilgili yönetimle sol iktidarlaşabilir.

"Solun iktidarlaşması, Türkiye'de demokrasinin kurulması anlamını taşıyor ki devrim demektir bu..." *(Cumhuriyet,* 8 Mart 1986)

Devrim bu mu demektir? Hayır! Devrim istiyorsak Ecevitleri, Gürkanları, İnönüleri kavganın yakınına bile sokmamak, bu işe bulaştırmamak gereklidir. Uzun, acılı deneyimlerin unutulmaz dersidir bu.

Cemile Çakmak

ması çok ilginçtir.

Burjuvazi, milli değerlerini daha fazla yıpranmasınlar diye geri çekedursun son zamanlarda, halk arasında, yasaları, milli değerleri burjuvaziye karşı kullanma eğiliminin başgösterdiğine tanık oluyoruz. Tıpkı 1960'larda üniversite öğrencilerinin İstiklal Marşı'nı polise karşı bir kalkan olarak kullanmaları gibi.

Örneğin, İstanbul Çukurbostan'da gecekondu yıkımını protesto eden semt halkının düzenlediği eylemde aşırı ölçüde Türk bayrağı ve Atatürk resmi kullanıldı. Semt halkı, herkes elinde bir bayrak ya da Atatürk resmi tutarsa muhtemel saldırıları önleyebileceğini düşünmüştü.

Halkın varolan yasaları burjuvaziye karşı kullanma eğilimine yüzlerce örnek verilebilir. Özellikle, artık pıtırak gibi bitmekte olan protesto eylemlerinde bu yasaları kullanma eğiliminin güzel örneklerini görebiliyoruz. Bir-iki örnek verelim.

Birincisi, TCDD işçileri, son zamanlarda yükselttikleri eylemlerde, amirlerini sürekli olarak yasalara uymamakla suçlamışlardır. (Bak, *İşçinin Sesi*, sayı: 301, 302)

İkinci örnek, Fatih'te belediyeye karşı bir süredir çeşitli eylemler düzenleyen pazarcılar, katılmak istedikleri belediye meclisi toplantısından, polis tarafından çıkarılmalarını "kanunsuz" olarak niteleyerek protesto ettiler.

Son örnek, Kumkapılı seyyar satıcıların, zabıta memurlarının arabalarını toplayıp götürmesi karşısında çoluk çocuk düzenledikleri "zabıtayı basma" eyleminde söyledikleridir. Seyyar satıcı Zübeyir Çakır şöyle dedi: "Arabalarımızı alırken neden bile göstermediler. Zorla bir insanın arabasının alınması hangi kanuna sığar?" (*Cumhuriyet*, 11 Mart 1986)

Yukarıda söylediğimiz gibi bu tür yüzlerce örnek verilebilir. Türkiye insanı, burjuvazinin kendi koyduğu kuralları, yasaları her zaman pervasızca çiğnediğinin farkındadır. Burjuvazinin yaptığı her kanunsuzluğa bir mim koyarak, ona yasaları çiğnediğini gösteriyor. Adeta, kendi çiğneyişine yazılı olmasa da, tanınmış olmasa da bir hukukilik, haklılık kazandırma hazırlığı yapıyor.

İkincisi, Türkiye halkı, burjuvazinin, kendine yasalarca tanınmış hakları bile veremediğinin, vermediğinin farkındadır. 12 Eylül döneminde, kırpılan, geriletilen haklarını yeniden elde etme savaşımına, bu olguyu burjuvazinin kafasına kakarak başlıyor.

Türkiye'deki işçi, emekçi yığınların milli değerleri, yasaları kullanması, bu değer ve yasaları savunduğunu değil, tam tersine bir kalkan, bir köprübaşı gibi kullandığını gösteriyor.

12 Eylül'le kesintiye uğratılan dönemi, işçi, emekçi yığınların gözünde değerinin son kırıntılarını da tüketmekte olan burjuva değerlerini proleter bilinçle, açıktan reddetme, onların yerine proletaryanın kızıl, enternasyonalist değerlerini koyma dönemini yeniden yükseltmek gerekiyor. Unutmayalım, komünistin ana işi, yığınlar arasında kendiliğinden yeşeren bilinç tomurcuklarından yola çıkıp onları komünist bilince ulaştırmaktır. Bugün bunun nesnel olanakları, 12 Eylül öncesinden çok daha fazladır.

Değişen parti tabelaları, değişmeyen burjuvazinin yönetemezliği sorunudur

Burjuvazi birleşelim çığlıklarıyla durmadan bölünüyor

Halkın gerçek çıkarlarını savunmak şöyle dursun, o doğrultuda taviz bile vermeye takatı olmayanların yönetim bunalımı, işçi sınıfı ve emekçi halkımız meydanlarda gür sesini yükselttikçe daha da derinleşecektir ve devrimle kökünden çözülecektir.

Bunalımlar ülkesi Türkiye'de burjuvazinin işi gerçekten çok güç. En ufak bir sorun, en küçük bir tepki zaman geçmeden çığ gibi büyüyor ve sonunda Özal'a, Evren'e dek uzanan "yüksek düzeyde devlet görevlilerinin işe el koyması"na varıyor. Ama yine de çözümlenemiyor.

Hacettepe öğrencilerinin başkaldırısı çok kısa sürede yurt yönetimini de, Hacettepe rektörünü de, YÖK'ü de aşıp "Özal'ın soruna el koymasıyla" sonuçlandı. Ama olay o aşamada da bitmedi ve sürüyor.

Bürokratik engeller, iktidarın, devlet kurumlarının altına döşenmiş hiyerarşi tekil ve bireysel sorunlarda halka yaka silktiriyor. Yine de toplumsal düzeyde çıkan pürüzleri ememiyor, ve yeterince oyalayıp burjuvaziye gereken zamanı veremiyor.

Burjuvazi, tam bir sorunla uğraşırken onlarcası karşısına dikiliveriyor. Örneğin, Özal dış gezilerinde, Avrupa ülkelerine demokrasi pazarlamaya çalışırken işkence konusu yoğun bir şekilde gündeme geliyor. Kısacası pişirmeye çalıştıkları aşın içine sürekli su katılıyor.

İktidar işçi sınıfımızın ve halkın çeşitli katmanlarının protestolarıyla giderek yıpranıyor. Yükselen protestolar karşısında burjuvazi sürekli birleşmekten söz ediyor ama birleşelim diye diye bölünüyor.

14 Mart darbesi olarak isimlendirilen %7'lik devalüasyondan sonra, Özal'ın Merkez Bankası Başkanı ve Başkan Yardımcısıyla arası açıldı. Bu olaya *Günaydın*, *Milliyet* gibi günlük basında "Özal yeni kurban arıyor", "devalüasyon yeni kurban verecek mi?" gibi yorumlarla yer verildi. Yine bu gazetelerin verdikleri habere göre, Özal aralık ayı sonlarında yardımcısı Kaya Erdem'e ve Merkez Bankası Başkanı Yavuz Canevi'ne, bir mini-devalüasyon yapıp, bu yılın ekonomik durumunu kurtarmayı önerdiği halde olumsuz yanıt almış ve özellikle Canevi'ne, kendisini 2,5 ay geciktirdiği için çok kızıyormuş. Özal'ın yeni gözdesi ise, yine kendi isteği üzerine ABD'deki öğretim üyeliği görevini bırakarak Türkiye'ye gelen Rüştü Saraçoğlu. Saraçoğlu'nun, Canevi'nin yerine geçmesi bekleniyor. 17 Mart tarihli *Milliyet*'te Canevi ve yardımcısı Yıldırım kastedilerek, "operasyonun faturası bazı üst düzeyde yöneticilerin adreslerine postalandı bile" deniyor.

Böyle bir ortamda burjuvazinin siyasi örgütlenme alanında da güllük gülistanlık bir manzara oluşturması beklenemez. Nitekim sorunları çözmek için habire birleşmek gerektiğini vurgulayan burjuvazi, giderek büyüyen sorunlardan öylesine paniğe kapılmış durumda ki durmadan bölünüyor. Yeni getirilen siyasi partiler yasasında küçük partilerin seçimlere katılmasının iyice zorlaştırılmış olması bile bu bölünmeleri engellemiyor ya da azaltmıyor. Bir yandan solucan misali birbirinden türeme yeni partiler ortaya çıkıyor, öte yandan kitlesel istifalarla ve yeni üyelik kayıtlarıyla yine partilerarası hızlı bir trafik işliyor. Son 15 günde bu konudaki somut gelişmelerin kısaca dökümünü vermeye çalışılım:

DYP

Yazar DYP'den istifa etti. "Sağı birleştirmek için" yeni bir parti kurmak üzere kolları sıvadı. Eski Demokrat Parti'nin iktidara geliş yıldönümü olan 14 Mayıs'ı kuruluş günü olarak açıkladı. (*Milliyet*, 15 Mart, 20 Mart 1986)

Yazar'ın istifasının ardından 11 DYP kurucu üyesi, Bursa il örgütünden 220 kişi, Kayseri Belediye Meclisi'nin 7 DYP'li üyesinden 4'ü Yazar'ı desteklemek üzere istifa etti ve istifalar sürüyor. (*Milliyet*, 17-18 Mart 1986)

DYP kurucu üyesi Bener Özcan, iktidar olmaya alışmış bir partinin tabanı olmaya alışmış siyasetçiler olarak, iktidara aday bir parti için Yazar'ı destekleyeceklerini açıkladı. (*Milliyet*, 17 Mart 1986)

ANAP Genel Başkan Yardımcısı Pehlivanoğlu ise "DYP'nin tarihi mi yonu sağı bölmektir, zaten sağı hep diplomalılar böldü" diyerek istifa edenleri, ya başkan yardımcılığı ya da muhtarlık vaat ederek, ANAP'a çağırdı. (*Milliyet*, 15 Mart 1986)

ANAP

ANAP içindeki milliyetçi-selametçi çatışması yeniden alevlenerek Ankara il yönetimini karıştırdı. Şıvgın, Taşar ve yakınları aleyhine çalışarak yolsuzlukla ilgili belge topluyor. (*Günaydın*, 14 Mart 1986)

Hatay'da ANAP'tan istifa eden 596 kişi DYP'ye geçti.

SHP-DSP

SHP Genel Sekreteri Angın, tabandaki muhalefetin girişimiyle düşürüldü. Timisi yeni genel sekreter. (*Günaydın*, 27 Mart 1986)

SHP İstanbul milletvekili İbrahim Ural, Gürkan'ı ve SHP yöneticilerini partinin büyümesine ayak uyduramamakla suçladı. (*Milliyet*, 20 Mart 1986)

DSP, DSP'ye geçmek isteyen SHP'li ve diğer adaylar için hazır istifa dilekçesi bastırıp dağıtıyor. (*Milliyet*, 17 Mart 1986)

ÖTEKİLER

Maliye eski bakanı ve İzmir milletvekili Vural Arıkan, sağdaki 9. partiyi kurdu: Vatandaş Partisi. Arıkan, "sağdaki siyasal boşluğu görüp yararlandık" dedi. (*Milliyet*, 20 Mart 1986) Bunca doluluğa rağmen hâlâ boşluk var!

AP'nin kurucularından Mehmet Yorgancıoğlu, Demirel'i sağı bölmekle suçladı. (*Milliyet*, 14 Mart 1986)

İstersek listeyi daha epey uzatabiliriz ama genel manzarayı vermek için sanırız bu kadarı yeterlidir. Burjuvazinin son günlerde en çok meşgul olduğu konu, bölünüp bölünüp yeniden üremek ve "ev değiştirmek"tir. Her kurulan yeni partiyle, her istifa dilekçesiyle "biz demokrasiyi daha iyi uygulayacağız" diyenler, aslında yukarıdaki dökümden de anlaşılacağı gibi aynı burjuva siyasetçilerdir. Değişen, parti tabelalarıdır. Değişmeyen, burjuvazinin yönetemezliği sorunudur.

Varolan düzen içinde demokrasi ve yönetim ilişkisinden dem vuran Orsan Öymen, 23 Mart tarihli *Milliyet*'te şöyle yakınıyor:

> "Anılardan (12 Mart'la ilgili yayınlanan anılar — *İ.S.*) öğrendiğimiz kadarıyla, Türkiye'de temel sorun, galiba ülkeyi kimin yöneteceğidir.
>
> "Bu *yönetim bunalımı çözülmedikçe* de, istediğimiz kadar demokrasiden, demokrasiye geçişten söz edelim, bunlar hep 'mevsimlik' geçişlerdir." (abç)

Halkın gerçek çıkarlarını savunmak şöyle dursun, o doğrultuda taviz bile vermeye takatı olmayanların yönetim bunalımı, işçi sınıfı ve emekçi halkımız meydanlarda gür sesini yükselttikçe daha da derinleşecektir ve devrimle kökünden çözülecektir.

Seza Tuna

Domuzlar Körfezi çıkartmasında ABD'ye karşı kazandığı unutulmaz zaferin 25. yıldönümünde Amerika kıtasının kızıl yıldızı Küba'yı yürekten kutluyoruz.

Dün Küba'ydı bugün Nikaragua

Bugünler Küba devriminin, ABD tarafından tezgahlanan Domuzlar Körfezi çıkartmasını ezişinin, koca Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı unutulmaz bir zafer kazanışının 25. yıldönümüdür. Küba halkı, Domuzlar Körfezi çıkartmasına karşı kazandığı zaferin 25. yıldönümünü büyük gösterilerle, devrimini başarıya ulaştırmış bir halk olmanın onuru, coşkusuyla kutlamaktadır. Amerika kıtasının kızıl yıldızı Küba'yı komünistler olarak yürekten kutlarız.

ABD, yirmi beş yıl önce, kendisine sığınmış devrim kaçkını Kübalıları her türlü eğitimden geçirerek, Küba devrimini bir karşı-devrimle boğma hedefiyle Domuzlar Körfezi'ne çıkarma yapmıştı. Sonuç ABD için koca bir bozgun oldu. Bu yenilgiden 25 yıl sonra bugün Amerika kıtasında bir başka devrimi, Nikaragua devrimini boğma çabaları içindedir. ABD, tıpkı Küba'ya göndermek için beslediği, eğittiği devrim kaçkınları gibi, bu kez Kontraları eğitiyor, besliyor.

Amerikan hükümetinin Kontralara yardım siyaseti 1984'e kadar sorunsuz gitti. Nikaragua devriminin tüm karşı-devrimci çabalara karşın giderek oturması, dünya halkalarından gördüğü büyük destek ve Sandinistaların 1984 yılında yapılan genel seçimlerden de büyük bir zaferle çıkmaları ABD hükümetinin karşı-devrime yardım siyasetine karşı muhalefetin yükselmesine neden oldu. 1984 yılında ABD Kongresi Kontralara yardım paketini onaylamadı. Reagan, bu kararın Kontralar için büyük bir darbe olduğunu ve bu nedenle Kontraların sayısının 1984'ten bu yana büyük ölçüde azaldığını söylüyor. Aslında Kontralara ABD yardımı bütün bu yıllar içinde başka kanallarla sürdürüldü.

1986 Mart'ında Reagan Kontralara 100 milyon dolarlık bir yardım önerisini Kongre'ye sundu. Ve Amerika'da Nikaragua devrimi aleyhinde büyük bir kampanya başlattı. Kampanyanın "Sovyet tehlikesi", "komünizm tehlikesi" vb. klasik sloganları yanında "uyuşturucu tehlikesi"(!) gibi "yeni" sloganları da var. Reagan Amerikan toplumu için ciddi bir sorun olan uyuşturucu madde kullanımının artmasının sorumluluğunu Nikaragua'ya yükledi. Yaptığı bir TV konuşmasında "Amerikan aileleri uyuşturucu kaçakçılığını bizzat Nikaragua hükümet yetkililerinin örgütlediğini öğrenince dehşete düşecekler" dedi.

Kongre, yükseltilen bu kaba propagandaya rağmen Kontralara yardım önerisini geri çevirdi. Reagan bu kararı "özgürlük için kara bir gün" olarak niteledi.

Nisan ayı içinde, Kontralara yardım konusu bu kez Senato'ya geldi. Gerici üyelerin çokluğuyla tanınan Senato yardımı çok zayıf bir ekseriyetle onayladı.

ABD yasalarına göre, son sözü gene Kongre söyleyecek. Yardım konusunun bugünlerde Kongre'ye yeniden gelmesi bekleniyor.

Yapılan kamuoyu araştırmaları, Amerikan halkının Kontralara yardıma karşı olduğunu gösteriyor. Bu karşı oluşun en büyük nedeni de Nikaragua'nın ikinci bir Vietnam olma potansiyeli taşıması. Vietnam'da yürütülen haksız ve iğrenç savaş Amerikan toplumunu iliklerine kadar sarsmış. Aradan 11 yıl geçmiş olmasına rağmen, bu savaşın yarattığı tahribatın etkileri hâlâ sürüyor. Ve Amerikan halkı, kendilerini ikinci bir Vietnam macerasına atabilecek girişimlere önemli bir çoğunluğuyla tepki gösteriyor.

Amerikan toplumunda bu kaygılar varoldukça Kongre'nin Kontralara yardımı onaylaması, ABD'nin Nikaragua'ya, Grenada'ya olduğu gibi doğrudan müdahale etmesi zordur. Bu nedenle Reagan, yoğun bir propagandayla bu duyguları bertaraf etmeye çalışıyor. En kaba yalanlara, aldatmacalara başvuruyor. Örneğin Reagan'a göre, Nikaragua halkına uzun yıllar kan kusturmuş Somoza rejimi "totaliter sayılamayacak otoriter" bir rejimdir! (*Time*, 3 Mart 1986)

ABD, Domuzlar Körfezi bozgununun 25. yıldönümünde bir başka devrimi, Nikaragua devrimini boğma çabaları içindedir. ABD, tıpkı Küba'ya göndermek için beslediği, eğittiği devrim kaçkını Kübalılar gibi, bu kez Kontraları eğitiyor, besliyor. Ama sonuç gene koca bir bozgun olacaktır.

Reagan'ın Ortadoğu'da girişti̇ği yeni manevralar, okyanusun öbür ucunda da olsa, Nikaragua devrimini yakından ve doğrudan ilgilendiriyor. Libya'ya yapılan saldırı, ABD'nin Ortadoğu'da yeni çıkarlar peşinde olduğu şeklinde değil, "bir terörist kaynağa karşı açılmış kutsal bir savaş" olarak sunuluyor. Ve ABD-Libya çatışması, Amerikan halkının "müdahalelere" ısındırılması, alıştırılması yönünde kullanılıyor.

ABD'nin Nikaragua devrimi karşısında nasıl davranacağını hep birlikte göreceğiz. Yazımızı Ortega'nın, ABD birliklerinin Nikaragua'ya doğrudan müdahalesi durumunda ne olacağı konusunda söylediği şu sözlerle bitirmek istiyoruz: "Böyle yaparlarsa, onlar da ölecektir." (*Time*, 31 Mart 1986) Tıpkı Domuzlar Körfezi'nde olduğu gibi!

Beyza Füsun

ABD'nin Libya'ya saldırısı, tüm Ortadoğu'ya yönelik yeni bir planın parçasıdır.

ABD gene saldırdı

Geçen sayımızda yer alan ABD-Libya çatışması konusundaki yazımız şöyle bitiyordu: "Şimdilik olay yatışmış görünüyor. Ama dünya jandarması olmaya kararlı ABD ve bölgede güç merkezi olmaya kararlı Libya orada durdukça daha şiddetli patlamaların olması kaçınılmazdır."

Nitekim, ABD saldırısının üzerinden 10 gün bile geçmemişti ki Batı Berlin'de Amerikalıların gittiği bir diskotekte bir bomba patladı. Bu patlamada bir Amerikalı asker ve bir Türkiyeli kadın öldü. 200'den fazla insan da yaralandı.

ABD, bombanın Libya tarafından patlatıldığını iddia etti. Ancak hiçbir somut kanıt ortaya koymadı. Libya ise iddiayı kesin olarak reddetti.

Bomba olayının ardından ABD, "bu terör yuvası"nın kurutulması amacıyla yoğun diplomatik temaslara girişti. Bu arada Kaddafi'ye "vahşi köpek" gibi son derece provokatif bir dille saldırdı.

Reagan'ın Libya'ya doğrudan müdahale çağrısı Avrupa'da İngiltere dışında hiçbir ülkeden açık destek görmedi. Kaddafi'yle kanlı bıçaklı olan Mısır bile saldırının ciddi sonuçlar doğurabileceğini, saldırıdan endişe duyduklarını belirtti.

Thatcher hükümetinin ABD'ye açık destek vermesi, saldırı için İngiltere'deki ABD üslerinin kullanımına evet demesi İngiltere'de, Muhafazakar Parti de dahil büyük kaynamalara yol açtı. Muhalefet partileri Thatcher'dan Amerikan saldırısını önlemesini istediler. Thatcher ise, Amerika'nın Libya'ya müdahale hakkının Devletler Hukuku'na uygun olduğunu, ülkelerin kendilerini savunma hakkının bulunduğunu savundu.

14 Nisan günü, AET Başkanlar Kurulu, ABD müdahalesini engellemek amacıyla olağanüstü bir toplantı yaptı. Toplantıda, Libya'ya karşı yeni bir önlem paketi kabul edildi, Libya'ya silah satışlarının durdurulması çağrısı yinelendi ve ilk kez olarak, Libya bir terör kaynağı olarak nitelendi. Ama toplantıdan ABD müdahalesini onaylayan bir karar çıkmadı. Tam tersine toplantı sonunda yayınlanan bildiride "tarafların aşırılıktan kaçınmaları" istendi.

Bu toplantıdan sonra ABD, Thatcher hükümeti dışındaki dostları tarafından terkedilmiş bir havaya büründü. Dostları desteklemese bile, ABD'nin, tek başına bu "kutsal görevi" omuzlayacağı belirtildi.

Ve 15 Nisan günü, erken saatlerde İngiltere'deki ABD üslerinden ve 6. Filo'dan kalkan uçaklar Kaddafi'nin karargahı da dahil olmak üzere Trablus ve Bingazi'yi bombaladılar. İngiltere'den, resmi rakamlara göre 29, İtalyan Savunma Bakanlığı'na göre ise 70-75 arasında ABD uçağı kaldırıldı. Uçaklar, hedeflere 15 dakika içinde 100 ton bomba bıraktılar. (*Tercüman*, 17 Nisan 1986)

Saldırı sırasında, aralarında Kaddafi'nin kızı da olmak üzere 100'ü aşkın insan öldü. Yüzlerce yaralı var. Kaddafi'nin iki oğlu da yaralılar arasında.

ABD saldırısından sonra, karargahı da bombalanan Kaddafi iki gün ortalıkta görünmedi. Tam öldüğü düşünülürken ortaya çıktı ve 21 dakikalık bir TV programıyla halka seslendi. Konuşmasında Libya'nın devrim ihraç etmeye devam edeceğini, bunun doğal hakkı olduğunu söyledi. Ancak Berlin'deki bombalama olayıyla ilgilerinin bulunmadığını vurguladı ve daha önce Güney Avrupa'daki Nato ülkelerine ilan ettiği savaş kararını "dondurduğunu" açıkladı. Böylece kamanın sivri ucunu ABD ve İngiltere'ye yöneltip onları dostlarından soyutlama taktiği izledi.

Bu arada Libya'da başarısız bir darbe girişimi yapıldığı haberleri geldi. ABD yetkililerinin yaptıkları açıklamalarda da, ABD'nin asıl amacının Libya'yı yerle bir etmek değil, Kaddafi'nin konumunu zayıflatarak bir karşı-darbenin yolunu açmak olduğu hissettirildi. ABD yetkilileri kuşkusuz darbe sözünü kullanmıyor ve "halkın Kaddafi rejimini devirmesinden" söz ediyorlar ama Libya'da uzun süredir çeşitli darbe hazırlıklarının sürdürüldüğü biliniyor.

ABD saldırısına İngiltere, Kanada ve İsrail dışındaki ülkeler karşı çıktılar. Ama çoğu aynı zamanda, ABD saldırısına neden olan terörizm kaynağına da karşı olduklarını eklediler. ABD saldırısına en sert tepki ise Gorbaçof yoldaşın ağzından Sovyetler Birliği'nden geldi.

Türkiye 2. ABD saldırısı karşısında özetle şu açıklamayı yaptı:

"Terörizmin son bulması için bütün devletlerin etkin bir işbirliği içinde hareket etmeleri tek çıkar yoldur. Türkiye, Libya'ya yapılan bugünkü hava akınlarını Devletler Hukuku ilkeleriyle bağdaştıramamaktadır." (*Milliyet*, 20 Nisan 1986)

ABD saldırısından sonra Kaddafi'nin Yunanistan, Malta, Fransa, İtalya ve İspanya'yı Libya'ya dost davranan ülkeler olarak sayması ama bu ülkeler arasında örneğin İspanya'yla aynı tutumu almış olan Türkiye'yi saymaması, burjuvazi tarafından telaşla karşılandı. Acaba "Türkiye'nin ABD saldırısına tepkisi yetersiz miydi?" şeklinde bir tartışma başladı. Türkiye bir "İslam ülkesi" olarak Libya'yı darıltmış ama ABD'ye de yaranamamıştır. ABD Ankara Büyükelçisi Hupe, ABD'nin bu harekata elinde kesin deliller bulunduğu için giriştiğini, Türkiye'nin takındığı tutumdan "hayal kırıklığına" uğradıklarını belirtti. (*Milliyet*, 20 Nisan 1986)

ABD'nin Libya'ya saldırısı dünya çapında tepkiler yarattı. Yüzlerce şehirde saldırıyı ve ABD emperyalizmini protesto eden büyük gösteriler yapıldı. Yapılan kamuoyu yoklamalarında, dünya halklarının büyük bir çoğunlukla saldırıya karşı olduğu ortaya çıktı.

Yazımızı gene "ABD-Libya çatışması bitmedi" diyerek bitirmek istiyoruz. Öyle görülüyor ki, ABD'nin dünya çapında yükselttiği tırmanma siyasetinin içinde Ortadoğu çok önemli bir yer tutmaktadır. Ve yalnızca Libya'yla da sınırlı değildir. İran-Irak savaşından Lübnan'a, Filistin, Kıbrıs sorununa kadar el yakan birçok alanı kapsamaktadır. Ortadoğu'da yeni ve daha büyük patlamalar kaçınılmazdır.

Ahmet Fırat

Güney Afrika'da yükseliş sürüyor

Geçtiğimiz haftalarda yitirdiğimiz Güney Afrika Komünist Partisi Genel Sekreteri Moses Mabhida, Port Elizabeth'de 20 bin kişinin katıldığı gösteriyle toprağa verildi.

Değişik maden ocaklarında grevler sürüyor, 15 Nisan'da metal işçilerinin toplu sözleşmesi başladı. İşçi sınıfı 1 Mayıs gösterilerine hazırlanıyor. Halk arasında ırkçı rejimin yıkılabilmesi için devrimci şiddetin zorunluluğuna olan inanç artıyor. UDF, üyelerinden gelen baskıyla eski mücadele yöntemlerini terkedeceğini, devrimci şiddete başvuracağını açıkladı.

Liberal Güney Afrika burjuvazisi bile artık ANC'nin özgür olmasını, siyasal tutukluların serbest bırakılması görüşmelerinin başlayabilmesinin önkoşulu olduğunu kabullendi. Botha rejimi ANC devrimci şiddeti bırakır ve Komünist Partisi ile ilişkisini keserse görüşmeye oturabileceğini açıkladı. ANC, bu isteği elinin tersiyle geri çevirdi. Bu arada Botha rejimi hayatta artık işlemez olan siyahların dolaşım hakkını yasaklayan kanunlardaki bazı sınırlamaları kaldırdı ve bu suçlardan tutuklu olanları serbest bırakmak zorunda kaldı.

Dünya halkları savaşıyor

Grevler

● *Yunanistan:* Komünist sendikaların çağrısıyla başta işçiler olmak üzere geniş emekçi yığınlar hükümetin ekonomik siyasetini protesto amacıyla 7 Nisan'da bir günlük genel grev yaptılar. Genel greve 30 şehirde 1 milyonu aşkın kişinin katıldığı bildiriliyor.

● *Şili:* 8-9 Nisan tarihlerinde doktorlar, iş yasalarını protesto etmek ve daha önceki işi durdurma eylemlerini düzenlediği gerekçesiyle işten çıkartılan sendika başkanının tekrar işe alınması amacıyla greve çıktılar.

● *Peru:* 11-12 Nisan'da Puno şehrinde 7 bin doktor ve 15 bin maden işçisi 48 saatlik işi durdurma eylemi yaptılar. Greve şehirdeki dükkanlarda, bankalarda, otobüslerde çalışan emekçiler de destek verdi.

● *Norveç:* 53 bin üyeli Metal İşçileri sendikası 40 saatlik çalışma haftasını 37.5 saate indirtti. Bu haktan, başka işkollarında çalışan on binlerce işçi de yararlanacak.

Kongreler

● Bulgaristan Komünist Partisi geçtiğimiz haftalarda kongresini tamamladı. Kongrede bürokrasiye, yolsuzluklara karşı ve ekonomiyi iyileştirmek için bir dizi kararlar alındı.

● İtalyan Komünist Partisi, 9 Nisan 1986'da 17. Kongresi'ni topladı. Yeni Genel Sekreter Signor Alessandro Natta doğal ittifaklarının Avrupa'daki sosyal demokrat partileri olduğunu açıkladı. Kongre NATO'ya bağlılığı ve karma ekonomiyi desteklediklerini yineledi ve hükümette yer alacaklarını açıkladı.

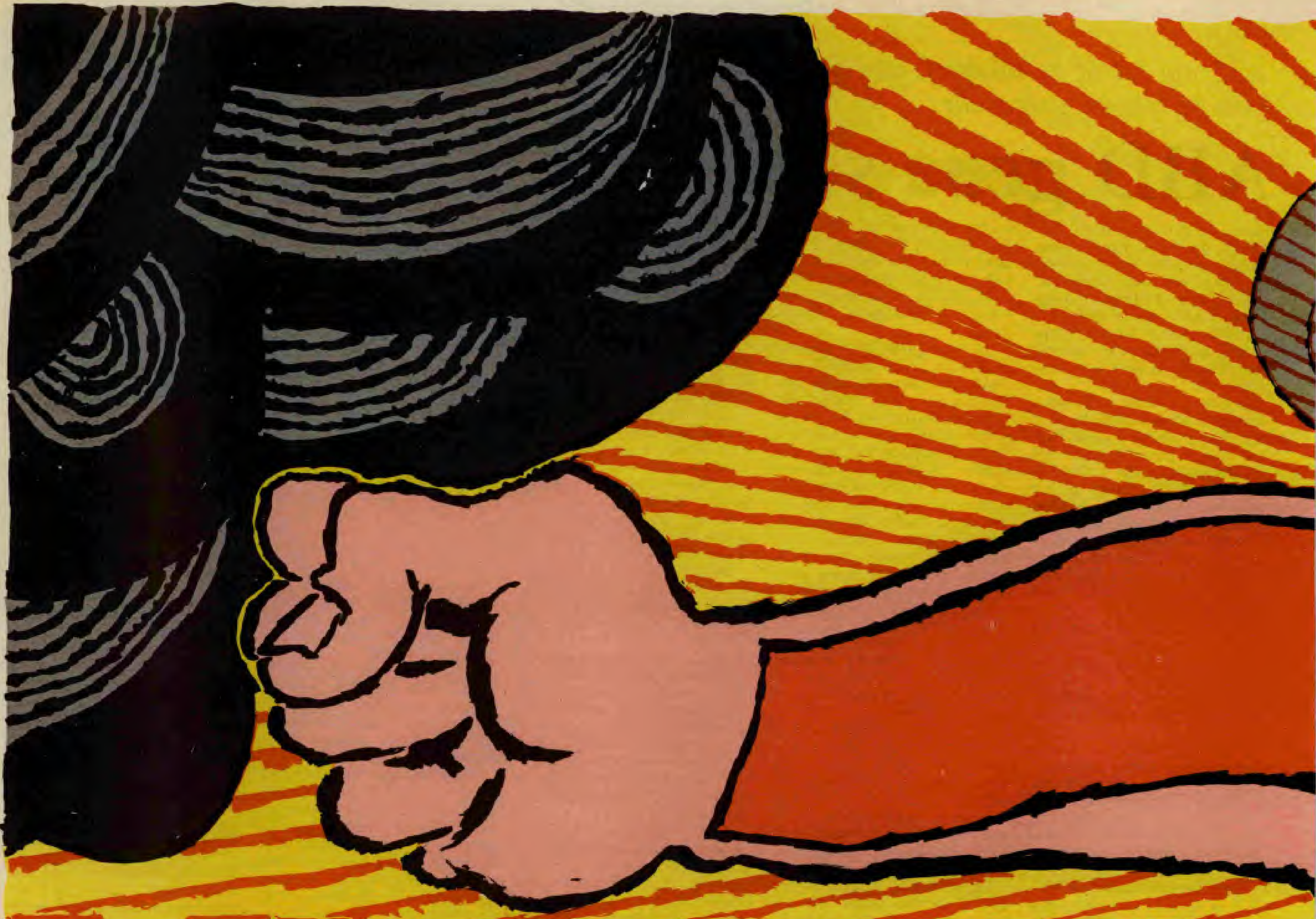
● Almanya Sosyalist Birlik Partisi Kongresi 17 Nisan 1986'da Honecker yoldaşın konuşmasıyla açıldı. SBKP Genel Sekreteri Gorbaçof yoldaş da kongreyi izlemek için Demokratik Alman Cumhuriyeti'ne geldi.

Pakistan

1979 yılında, General Ziya-ül-Hak'ın idam ettirdiği Zülfikar Ali Bhutto'nun kızı Benazir Bhutto, muhalefeti Pakistan Halk Partisi'nde toparlamak için Londra'dan Pakistan'a gitti.

Benazir Bhutto'yu Lahor'da büyük bir kalabalık karşıladı. Katılım için verilen rakamlar 250 bin ile 2 milyon arasında değişiyor.

Benazir Bhutto Pakistan gezisini halen sürdürüyor ve özellikle zor durumdaki sanayi işçileri ve köylülerden destek görüyor. Son günlerde Ravalpindi'de yapılan gösteriye 75 bin kişi katıldı. Bu gösteride kendini C. Aquino'ya benzeten Benizar Bhutto, General Ziya'nın devlet başkanlığından istifa etmesini ve seçimlerin yapılmasını istedi. Ziya-ül-Hak'kın durumunu Marcos'a benzetenler artıyor.

YAŞASIN

İŞÇİNİN SESİ'ni
alabileceğiniz
en yakın yer: